Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...жэлэй 1921 оной ...бриин 21-һээ гарана | № 229 (13718) | 1974 оной сентябриин 29, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН

„Белоруссиин партийна организацида суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ тухай" КПСС-эй ЦК-гай тогтоолтой дашарамдуулан, областной партийна организациин зорилгонууд тухай

...СС-эй ОБКОМОЙ СЕКРЕТАРЬ А. А. БАДИЕВАЙ ЭЛИДХЭЛЬЭЭ

...сурталай хүдэлмэри ...бүхы нинтэ партийна ...таһаршагүй шухала ...мүн болоно. Револю... үзэл сурталые дэл...лхэ хэрэг һайжаруулха, ...суртал бодолой бүхы ...ябуулгые нарижуулха ... арад олонинтын ...бодолдо нүлөөлхэ, дүр...гшэ, түгэс болбосорол...эдхэл һайнтай хүнүү...үмүүжүүлхэ хурса зэб...үн гэжэ В. И. Ленин ...ог бэлэй.

...онитые коммунис үзэ...хүмүүжүүлхэ талаар ...парти баян дүй дүр...болонхой. Дүршэл ... суртал бодолой ...хатуужанги үзэл ...ай хүдэлмэрилэг... партийна органи...үүдтэ олоороо ур...раа, пропагандын ма...ьно-техническэ үндэ...үри ниилээд бэхижэв. ...ерэхэ бүри улам бүри ...һэгээр хэблэгдэжэ ...газетэнүүд болон ...нуудай, номуудай, ...ргэнөөр дэлгэржэ бай...левидени болон радио ...ическэ мэдээсэлэй. ...андын тон үрэ ехэтэй ...болонхой гээшэ.

...айда олон һургуули... тусхай дунда, дээдэ ...лиинууд, мэргэжэл ол... училищинууд олон. ...э хэдэн мянгаад дүр...эхэтэй багшанар болон ...үүлэгшэд ажаллана. ...уд, соёлой байшангуу...библиотекэнүүдэй, ис...ын эмхи зургаануудай ...зам олошорно. тэдэнэй ...альна бааза бэхижэнэ, ...еско союзууд олошор...дэнэй ажал улам шан... Эдэ бүхы организа... хадаа ажалшадые ...нис үзэлөөр хүмүү...э гээшые өөһэдынгөө ...зорилгодо тоолоно.

...ибэшье коммунис бай...тын мүнөөнэй үе шата ...үзэл сурталай бүхы ...мэрине улам һайжа..., эдэндэ хүдэлдэг хү... эрдэм дээшэлүүлхэ ...табижа байна.

...СС-эй XXIV съезд ...энэ зорилго хурсаар ...аа һэн. «Суртал бодо... бүхы хүдэлмэрине һай...лха, нэн түрүүн комму...үзэл сурталые дэлгэ... хэрэг улам эдэбхи... манай байгуулалтын то... зорилгонуудые онсо ...тэй болгохо шухала ...партиин Центральна ...ет тоолоно», — гээд ...Брежнев съезд дээрэ ...нэн.

...тиин XXIV съездһээ ...партийна комитедүү...үзэл сурталай хүдэлмэри ...до һайжарһан байна. ...э хойшо абтаһан ...эй ЦК-гай хэдэ хэдэн ...тогтоолнууд энээндэ ...болоһон байха.

...ай партиин Централь...итедэй инмэ документ ...партийна организаци... ажал ябуулгын дай... программа болоно, ...ическэ хүдэлмэрине ...алхы ёһоор хаража ...рэнние һайжаруулха ...абаха таладань ту...

...елоруссиин партийна ...зацида суртал бодол ...үүлдэг кадрнуудые ...томилхо, хүмүүжүүл...ай» КПСС-эй ЦК-гай ...хадаа партийна коми...эй программна шу...документ мүн болоно. ...уссиин партийна орга...за үзэл сурталай хү...рилэгшэдтэй ябуулдаг ...ын гүн гүнзэгыгөөр ...олдонхой, түрүү дүй ...л болон дутагдалнуу...харуулагданхай. кадр...ай ябуулха хүдэлмэ...саашадань һайжаруул...лгонууд тодорхойлог... энээнэй үндэһөөр ...ын дунда Үзэл сур...хүдэлмэри улам һай...ха хэмжээнүүд энэ ...л соо хараалагданхай.

...СС-эй XXIV съездын ...ринүүдые хүтэлбэри ...партиин обком, рес... партийна комите...дүүд үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ талаар зохихо хүдэлмэри ябуулһан байна. Теоретическэ талаараа һайн бэлэдхэлтэй, олониитын дунда хүдэлмэри ябуулхадаа дүршэлтэй болоһон хүнүүд КПСС-эй обкомой, горкомой болон райкомуудай үзэл сурталай таһагуудта хүдэлжэ байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ партийна эхин организацинуудай секретарьнуудай ниитэ эрдэм, политическэ бэлэдхэл эли бодо дээшэлээ. Үзэл сурталай эдэбхитэд шанарайнгаа талаар ходо һайжаруулагдажа байна. Партийна һуралсалай пропагандистнарай (эдэмнэй 3 мянга юм) 2500-ниинь дээдэ эрдэмтэй, эдэнэрэй хахадынь пропагандистын хүдэлмэридэ 5 жэлһээ дээшэ ажаллана. Партийна организацинуудта 750 гаран элидхэлшэд, 14 мянган агитатор, 6 мянган политинформатор хүдэлнэ.

КПСС-эй обком, республикын партийна организацинууд хүдэлмэришэдэй, колхозниигууд болон алба хаагшадай политическэ болон ажалай эдэбхи дээшэлүүлхэ, табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй хүсэл зориг шэглүүлдэг байна.

Үзэл сурталай таһагуудай хүдэлмэрилэгшэдэй һуралсал эмхидхэдэг тусхай гурим республика дотор бии болонхой. КПСС-эй обком кадрнуудые һургадаг һарын курсануудые үнгэргэхэһөө гадна, партиин райкомуудай үзэл сурталай хүдэлмэри ударидадаг секретарьнарай, пропаганда, агитациин таһагуудые даагшанарай, партийна кабинедүүдые даагшанарай семинарнуудые жэлдээ хоёр удаа үнгэргэдэг гуримтай. Лекцинүүдые шагнахаһаа гадна, семинарта хабаадагшад предприятинуудта, колхозууд болон совхозуудта ябуулдаг хүдэлмэри тухайдаа хөөрэлдэдэг байна. Партиин обкомой дэргэдэ теоретическэ семинарнуудые хүтэлбэрилэгшэд, политическэ һуралсалай дунда шатын һургуулинуудые ударидагшад, методическа Соведүүдэй түрүүлэгшэнэр, КПСС-эй райкомуудай лекторнүүд болон элидхэлшэд һуралсадаг байна. Партийна эхин, цехүүдэй организацинуудай секретарьнарай, пропагандистнарай, агитаторнууд болон политинформаторнуудай семинарнууд олонхи аймагуудта хододоо үнгэргэгдэжэ байдаг юм.

Партийна олон комитедүүд суртал хүмүүжүүлгын зорилгонуудые бүхы дээрэнь — ажалшадай ниитэ эрдэм, соёл болбосорол болон мэргэжэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэй үзэл сурталай хүдэлмэри зохилдуулан ябуулха гэжэ оролдодог байна. Энэ талаар авиационно заводой парткомой хүдэлмэри һонирхолтой. Энэ заводто коллективэй социальна хүгжэлтын түсэб табигдаад, нарин нягтаар хинагдадаг байна. Цех бүхэндэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин тогтомол түсэб жэл бүри табигдадаг юм. Партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай, цехүүдэй захиргаанай хүсэл эрмэлзэл энэ хэрэгтэ зорюулагданхай байдаг.

Тус заводто суртал бодолой талаһаань нүлөөлхэ элдэб онол аргануул хэрэглэгдэдэг. Долоон хоног бүри среда бүхэндэ политическэ мэдээсэл хэгдэдэг юм. 300-гаад политинформаторнууд нэгэ доро гаража, оронойнгоо дотоодын ба гадаадын политикын асуудалаар ажалшадта хөөрэжэ үгэдэг. Коллективэй хахадынь шахуу политическэ, экономическа һуралсалда хабаадана. Арбадахи хүн бүхэн институтда, техникумдэ гү, али ниитын эрдэмэй һургуулида һуралсадаг юм. Тус заводто хүн зониие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ цехүүд бригадануудай коллективүүдэй үүргэ дээшэлүүлхэ хүдэлмэри хэгдэжэ байдаг.

Пропагандистнар, политинформаторнууд болон бусад эдэбхитэдые шэлэн оложо, тэдэнэй һуралсал саг үргэлжэ эмхидхэдэг, тэдэнэй хүдэлмэри шалгадаг гурим заводой партийна организацинуудай хүдэлмэридэ гуримшанхай.

«Шергинский» совхоздо политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тогтоогдомол түсэбөөр ябуулагдадаг юм. Үйлэдбэриин бүхы коллективүүдтэ һарадаа хоёр дахин политинформаторнууд болон лекторнүүд, тэрэ тоодо хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд хөөрэлдөөнүүдые хэдэг байна. Клубуудта ниитэ политическэ лекторинууд, хүдөө ажахын эрдэм дэлгэрүүлхэ кинолектори эмхидхэгдэнхэй, түрүүшүүлдэ зорюулагдаһан һайндэрнүүд, тематическа журналнууд үнгэргэгдэдэг. Хураалгын хүдэлмэриин үедэ агитколлективүүд, соёлшод «полинуудһаа мэдээсэл» гэһэн экран гаргаад, энээндээ социалис мүрысөөнэй дүн харуулжа байгаа.

Партийна политическэ хүдэлмэри һайнаар эмхидхэдэг жэшээнүүд республика дотор яһала бии. ЛВРЗ-гэй, Улаан-Үдын локомотивна депогой, нарин сэмбын фабрикын, Байгалай леспромхозой, Тимлюйн цементнэ заводой, Мухар-Шэбэрэй «Искра» колхозой, Улаан-Үдын аймагай «Искра», Бэшүүрэй «Победа», Кабанскын аймагай Байгалай совхозой, Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна организацинууд хүн зоной дунда политическэ хүдэлмэри ябуулдаг ехэ дүршэлтэй болонхой. Суртал бодолой кадрнуудта, пропагандистнар, агитаторнуудые шэлэн олохо хэрэгтэ эдэнэр ехэ һаналаа табидаг байна.

Политическэ хүдэлмэри хаа хаанагүй иимээр ябуулагдадаг гэжэ хэлэхын аргагүй гээд энээнтэй хамта тэмдэглэлтэй. Белоруссиин партийна организацяар абтаһан КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо заагдаһан дутагдалнууд манай республикын партийна комитедүүдтэ сэхэ хабаатай. Олон предприятинуудай, организацинууд болон ажахынуудай партийна организацинууд, партиин зарим райкомууд ажалшадые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ коллективүүдэй үүргэ хүсэдөөр дээшэлүүлжэ шаданагүй, үзэл сурталшадтай өөдэтэй хүдэлмэри ябуулнагүй. Жэшээнь, шэлэй заводой партийна комитедтэ 63 агитатор, 22 политинформатор тоологдодог. Теэд партийна комитет һунгалтын үнгэрһэнһөө хойшо эдэнние нэгэшье суглуулаагүй. Энээнэй гэмээр политическэ хүдэлмэри ябуулагданагүй. Партийна комитедэй секретарь нүхэр Петуновой ойлгууламжын хүдэлмэридэ, үзэл сурталшадта иимээр хандадаг байһаниинь гайхалтай. Инмэ байхадаа, тус коллективтэ ажалай журам эбдэгшэдэй олошорһониинь шье гайхалтай бэшэ.

Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября» совхоздо, Түнхэнэй аймагай Саянай, Хурамхаанай аймагай Аргатын, Баргажанай аймагай Читканай совхозуудта суртал бодолой хүдэлмэри ябуулдаг эдэбхитэдтэй мүртэй хүдэлмэри ябуулагданагүй.

Коллективүүдтэ суртал хүмүүжүүлгын хүдэлмэри бүхы дээрэнь (комплексноор) ябуулхаар үзэл сурталай кадрнуудай анхарал хандуулха шухала гэжэ партийна комитедүүдтэ КПСС-эй ЦК дурадхаһан байна. Энэ ямар ушартайб гэхэдэ, ажалшадые марксистско-ленинскэ үзэлөөр хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй болбосорол ажалайнь мэргэжэл дээшэлүүлхэ хэрэгтэй нягта холбоотойгоор ябуулха гэһэн эрилтэтэй.

Белоруссиин партийна организацяар абтаһан КПСС-эй тогтоол соо политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ хүтэлбэрилэгшэдые хабаадуулха шухала гэжэ партийна комитедүүдэй анхарал дахяад хандуулһан байна. Энэньшье ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй өөһэдөө энэ хүдэлмэридэ хабаадажа, үльгэр жэшээ харуулхадань, амжалта туйлагдадаг гэжэ бодото байдал харуулба.

КПСС-эй обкомой бюро пропаганда ба агитациин таһагай энэ асуудалаар бэшэһэн бэшэг зүбшэн хэлсэһэн байна. Һайн жэшээнүүдэй хажуугаар олон хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд партиин теори болон политика нэбтэрүүлхэ, олондо ойлгуулха хэрэгтэ мууса хабаадана гэжэ эндэ заагданхай. Сэлэн-Дүүмын заводто, Худанай леспромхоздо, барилгын управлениин СМУ-1, 2,5 гэдэгүүдтэ, ПМК-163 гэжэ организацида, Хяагтын аймагай Ехэ-Нугын, Загарайн аймагай Онохойн совхозуудай партийна организацинуудта иимэ дутагдалнууд бии гэжэ дурдагдаа. Эдэ дутагдалнуудые зайсуулха хэмжээ абаха шухала.

Хүмүүжүүлгын зэбсэгүүдэй хүсэ нүлөөн тухай хэлэхэдэ, хэблэл, радио, телевидени тухай тэмдэглэхэ зэргэтэй. Республика дотор гурбан республиканска, 19 аймагай, 7 барламал газетэнүүд хэблэгдэнэ. Эдэнэй тираж 190-һээ 215 мянган хэһэг болоо. «Байгал» журнал 20 мянган хэһэгээр гарана. Республикын хүн зоной 80 процентнь телевиденеэр хангагдана.

Хэблэлэй, радио, телевидениин журналистнууд һүүлэй үедэ элитээр олошорһон байна. Республикын газетэнүүд болон журналда хүдэлдэг лохёохы ажалтанай олонхинь дээдэ эрдэмтэй, аймагай газетэнүүдэй бүхы редакторнууд, олонхи хүдэлмэрилэгшэдынь дээдэ эрдэмтэй зон. Мүн номой хэблэлэйшье хүдэлмэрилэгшэд иимэрхүү. Телевидени болон радиогой хүдэлмэрилэгшэдэй эрдэм, мэргэжэлынь элитээр дээшэлэнхэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ партиин райкомууд газетэнүүдтээ һаналаа ехээр табидаг болоо. Газетын хүдэлмэрине тодорхойгоор хүтэлбэрилдэг, үүсхэлынь дэмжэдэг, журналистнуудта туһаламжа үзүүлдэг болоо.

Гэхын хажуугаар, журналистнуудтай ябуулдаг хүдэлмэри ехэ дутагдалнуудтай байһаар. Ажабайдалые халирхайгаар мэдэдэг дээрэһээ зарим журналистнуудай бэшэһэн материалнууд халирхай, тобшололгүй байна. Мүнөө сагай хүнэй шэнжэ шанар хүсэд харуулагданагүй.

Ажалай түрүү дүршэл дэлгэрүүлхэ хэрэг хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Хүнүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ коллективүүдэй үүргэ дэлбэлжэ харуулагданагүй. Партийна организацинуудай, тэдэнэй үзэл сурталай хүдэлмэриин дүй дүршэл, удхань мууса харуулагдана. Редакцинуудай, телевидени болон радиогой комитедэй хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинуудынь ажалдаа шүүмжэлхы ёһоор хандахаар журналистнуудые ажалдаа шүүмжэлнэгүй.

КПСС-эй райкомууд газетэнүүдтээ улам ехэ анхарал хандуулха ёһотой. Зарим редакцинуудта ямаршье үндэһэгүйгөөр журналистнуудые һэлгэхэ ябадал үзэгдэнэ. Энэ талаар партиин Хэжэнгын райкомые зэмэлхээр. «Хэжэнгын гол» гэжэ газетэдэ һүүлэй жэл хахад соо 7 хүн һэлгээ. КПСС-эй Яруунын, Хяагтын, Захаминай райкомууд өөһэдын журналистнуудые хүмүүжүүлхэ тухай һаналаа табинагүй. Һүүлэй жэлнүүдтэ эдэ райкомууд партийна дээдэ һургуулинуудай журналистска отделенидэ нэгэшье хүниие эльгээгээгүй.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

Мүнөөдэр — Машина бүтээгшэдэй үдэр

ЗОРИЛГОНЬ ЕХЭ

Манай республикын промышленна предприятинуудай цехүүд соо автокранууд, самоледууд, электродвигательнүүд, хүсэ ехэтэй электровоз болон тепловозууд, орёо нарин оньһон приборнууд, суднанууд бүтээгдэнэ. Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын завод республикымнай эгээл томо предприятинуудай нэгэниинь мүн болоно. Энэ заводой коллектив хүсэ ехэтэй электровоз болон тепловозуудые заһабарилжа, һайн шанартай продукци ехээр бүтээн гаргажа байдаг. Заводой цехүүд соо эрхим түрүү хүдэлмэришэд ехэ олон юм.

Тепловозой дизельнүүдые заһабарилдаг цехэй эрхим хүдэлмэришэн С. И. Маковей юһэдэхи табан жэлэй даабарние 4,5 жэл соо дүүргэхээр социалис уялга абаһан юм. Энэ түрүү хүдэлмэришэнэй үүсхэлые заводой хүдэлмэришэд олоороо дэмжэһэн байна.

Тус заводой локомотив-хабсаралгын, электромашинна, якорьна цехүүдэй коллективүүд электровозуудые һайн шанартайгаар заһабарилха хэрэгтэ ехэхэн хубитаяа оруулна. Якорьна цехэй коллектив эгээл харюусалгатай ажал бүтээнэ. Эдэнэр электровозуудта хэрэглэгдэдэг элдэб түхэлэй двигательнүүдые заһабарилдаг юм. Энэ цехэй коллектив һайн шанартай продукци гаргахын тула ёһотойгоор тэмсэнэ. Шэнэ онол арга, оньһон техникэ үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ, бага гаргашатайгаар ехэ продукци гаргадаг юм.

— Манай секционно участогай хүдэлмэришэд эгээл харюусалгатай ажал бүтээнэ. Бидэнэй оролдоһоной ашаар бэшэшье участогуудай хүдэлмэришэд һайн шанартай продукци ехээр гаргана. Электродвигательнүүд саг болзор соогоо заһабарилагдажа, локомотив хабсаралгын цехтэ эльгээгдэнэ, — гэжэ мастер Валерий Сергеевич Порядков хөөрэжэ байгаа һэн.

Тэрэнэй даадаг участогта хүрэжэ ерэбэбди. Хэдэн олон хүдэлмэришэд зэргэлээд, секцинүүдые утаһаар орёожо байна. Энэ секцинүүд двигатель хабсаргагшадта эльгээгдэнэ. Виктор Петрович Челмодеевэй хүтэлбэрилдэг бригадын хүдэлмэришэд энэ харюусалгатай ажал бүтээнэд. Эдэнэр хамаг анхаралаа ажалдаал зорюуланхай. Нугалагдаһан элдэб зүйлэй зэд шабахуудые утаһаар орёонод. Уран гарнуудай урилдаан. Бригадымнай гэшүүд халаанай эхинһээ 12 электродвигателиин секци бүтээгээд байна. Халаанай дүүрэтэр үшөө 6—7 секци бүтээжэ, даабаряа 15 процентээр үлүүлэн дүүргэхээр зорилго табяад хүдэлжэ байнабди, — гэжэ бригадир Виктор Челмодеев хэлэнэ.

Тэрэ наймадахи жэлээ тус участогта хүдэлнэ. Хэдэхэн жэлэй саана хамта хүдэлдэг нүхэдынь бригадираар дэбжүүлһэн юм. Виктор электродвигательнүүдэй секци, узелнуудые хабсаргаха хүдэлмэри һайн мэдэдэг. Тэрэ Улаан-Үдын Железнодорожно техникумдэ заочноор һурадаг. Ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шадана. Тиимэһээл Виктор Челмодеевэй хүтэлбэрилдэг бригадын хүдэлмэришэд найман час соо хэхэ ажалаа долоон часай туршада бүтээнэ. Эдэнэр бүхы продукцияа эрхим шанартайгаар техническэ хиналтын таһагта тушаадаг.

Энэ бригадын коллективэй хүдэлхэ байһан участогта ариг сэбэр, хүдэлмэришэд хэдэн ондоо мэргэжэл шудалһан юм. Тиимэһээл һайн шанартай продукци ехээр бүтээн гаргана гэжэ эдэнэй үгэ дээрэһээнь ойлгоо һэмди.

Якорьна цехэй бэшэшье участогуудай хүдэлмэришэд амжалтатай һайнаар хүдэлнэ. Эдэнэр мүнөө ЭЛ-80 К түхэлэй дэлхэй дээрэ эгээл хүсэтэй электровозуудай двигательнүүдые заһабарилжа эхилэнхэй. Тус цехэй олохон хүдэлмэришэд халаанайнгаа даабари 15—20 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, олоной магтаал һайшаалда хүртэнэ.

Утаһа орёогшод Людмила Василенко, Раиса Закиева гэгшэд эрхим түрүү ажалаараа үнинһөөл хойшо суурхана. Эдэнэртэ эгээл харюусалгатай ажал даалгагдадаг. Людмила, Раиса гэгшэд ямаршье даабари абаа һаа, саг болзор соонь эрхим шанартайгаар бүтээнэ. Эдэнэр машина бүтээгшэдэй һайндэрые ажалай бэлэгтэйгээр угтажа байһандаа урма баяртайнууд.

К. ЖАМЬЯНОВ.

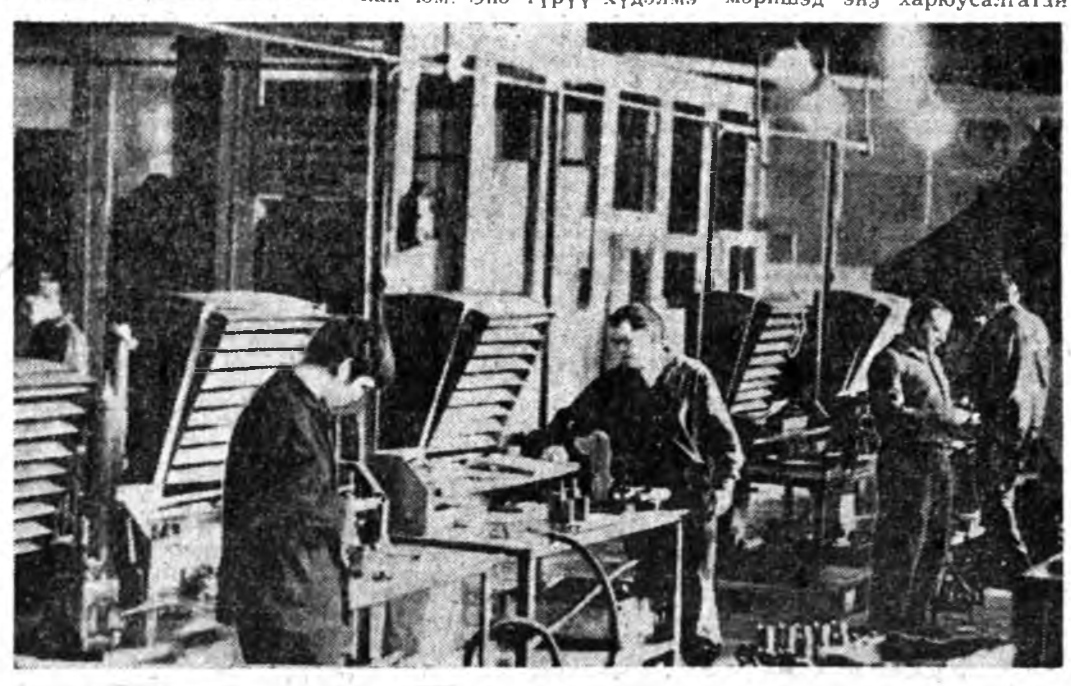

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Ленинэй ордента ЛВРЗ-гэй аппаратна цех соо. Заводой тоо бүридхэлэй түбтэ «Минск-32» түхэлэй шэпэ машина һаяшаг ашаглалгада үгтэбэ.

С. БАЛДУЕВАЙ. П. БУРМАКИНАЙ фотонууд.

Л. И. БРЕЖНЕВ ХАФЕЗ АСАДТАЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев 1974 оной сентябриин 27-до Араб Социалис дэбжэлтэ гэжэ партиин Генеральна секретарь, Сириин Араб Республикын Президент Хафез Асадтай уулзаба.

Совет-сириин харилсаанда баримталагдадаг үнэн зүрхэнэй, үгээ хүсэд ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үеэр Советскэ Союзай ба Сириин Араб Республикын хоорондохи, КПСС-эй ба ПАСВ-гэй хоорондохи хоёр талын харилсаае саашадань хүгжөөхэ тухай, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тухай, мүн уласхоорондын бусад шухала асуудалнуудаар һанал бодолоо дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсээ.

Л. И. Брежнев, Х. Асад уласхоорондын бусад шухала асуудалнуудаар һанал бодолоо зүбшэлэн хөөрэлдэхэ зуураа, уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулхын, бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө сэхэ шууд тэмсэхэ зорилготой Советскэ Союзай ба Сириин Араб Республикын залан сэхэ хараа бодол баримталдаг байһые лаблан баталба.

Совет, Сириин хүтэлбэрилэгшэдэй үе үе уулзадаг, хөөрэлдэдэг болоһон ушар хоёр ороной хоорондын хани ёһоной харилсаа бүхы талаарнь хүгжөөхэ, саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһа дүхэм болохо байха гэжэ хөөрэлдөөнэй үедэ баяртайгаар тэмдэглэгдээ.

* * *

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Араб Социалис дэбжэлтэ гэжэ партиин Генеральна секретарь, Сириин Араб Республикын Президент Хафез Асадай хүндэлэлдэ сайлалга эмхидхэбэ.

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, СССР-һээ САР-та байдаг элшэн сайд Н. А. Мухитдинов сайлалгада хабаадалсаа.

СОВЕТ-ВЕНГЕР ХАНИ БАРИСААНАЙ МИТИНГ

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС-ай тусхай корр.). Совет-венгер хани барисаанай митинг сентябриин 27-до «Кировский» завод гэжэ нэгэдэлэй тракторо-хабсаргалгын цех соо болобо. Ленинградайхид сэсэгүүдые, аха дүү хоёр арадай эбдэршэгүй, бата хани барисаанай хүндэлэлдэ зорюулжаород, венгер хэлэнүүд дээрэ бэшэгдэһэн амаршалгын ба үреэлэй үгэнүүдтэй совет, венгер тугуудые, транспарантнуудые баряад, митингдэ ерээ. Олон тоото хүдэлмэришэд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй, ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадарай портредүүдые гартаа баринхай ябаба.

Эндэ сугларагшад ВСРП-гэй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь Я. Кадарые, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. А. Сусловые, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь Г. В. Романовые, ВНР-эй партийно-правительственна делегациин гэшүүдые хани халуунаар угтаа. Эдээнтэй хамта Ленинградай партийна, совет эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл трибунада гараба.

«Кировский» завод гэжэ нэгэдэлэй парткомой секретарь **В. К. Лебедев** эхилэлгын үгэ хэлэжэ, митинг нээгээ.

ВНР-эй, Советскэ Союзай гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь **Г. В. Романов**, «Кировский» завод гэжэ нэгэдэлэй токарь, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат, Социалис Ажалай Герой **Б. М. Воробьёв**, электронно-приборнуудые бүтээдэг «Светлана» гэжэ нэгэдэлэй лабораториие даагша, техникын эрдэмэй кандидат **И. Н. Кузнецова**, Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь **Янош Кадар**, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь **М. А. Суслов** митинг дээрэ үгэнүүдые хэлээ.

Нүхэд Я. Кадарай, М. А. Сусловай, Г. В. Романовай, Б. М. Воробьевой, И. Н. Кузнецовагай хэлэһэн үгэнүүд ехэ анхаралтайгаар шагнагдаба, нэгэтэ бэшэ альга ташалгаар угтагдаба.

Ленинградай ажалшадай нэрэ дээрэ, «Кировский» завод гэжэ нэгэдэлэй коллективэй нэрэ дээрэ халуун дулаан үгэнүүдые хэлэһэнэйнь түлөө нүхэр Янош Кадарта сугларагшадай үмэнэһөө, бүхы ленинградайхидай үмэнэһөө баясхалан хүргөөд, ехэ хүндэлэлэй тэмдэг болохо, дурасхаалта бэлэгые тэрээндэ парткомой секретарь В. К. Лебедев дамжуулба.

Митинг дүүрээ гэжэ соносхогдоо.

Цех дотор партийна гимн «Интернационал» дуулагдаба.

* * *

Венгер ханинар митингын эхилхын урда тээхэнэ цехүүд соогуур ябажа, «Табан үдэрэй даабарние — дүрбэн үдэрэй туршада дүүргэхэ!» гэһэн уряатай социалис мүрысөөнэй үүсхэлшэдтэй уулзаа.

БАТА НЭГЭДЭЛТЭ БҮЛЭ ДОТОР

ОРДЖОНИКИДЗЕ. (ТАСС-ай тусхай корр.). Сентябриин 27-до Совет Осетиин туг дээрэ Ленинэй, Арадуудай хани барисаанай орденуудтай зэргэлүүлэгдэн, Октябриин Революциин орден яларба. Коммунис байгуулалтын хэрэгтэ туйлаһан амжалтануудайнгаа түлөө, Хойто-Осетиин АССР-эй эмхидхэгдэн байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойтой, Россида Хойто-Осетиин һайн дураараа нэгэдэһээр 200 жэлэй ойтой дашарамдуулан, тус республика иимэ үндэр дээдэ шагналда хүртэһэн байна.

КПСС-эй областной комитедэй, республикын Верховно Соведэй баярай хамтын заседанида партийна, Соведүүдэй ба ниитын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, промышленностиин болон хүдөө ажахын түрүүшүүл, эрдэм ба соёлой ажал ябуулагшад, олон тоото айлшад сугларба. КПСС-эй Хойто-Осетиин обкомой нэгэдэхи секретарь Б. Е. Кабалоев баярай заседание нээгээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое хүндэтэ президиумдэ ехэ баяртайгаар һунгаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **М. А. Ясновто** үгэ үгтөө. Алдарта ойнь һайндэрөөр, Хойто-Осетиин АССР-эй Октябриин Революциин орденоор шагнагдаһантай дашарамдуулан, республикын ажалшадые КПСС-эй Центральна Комитедэй, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй үмэнэһөө, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үмэнэһөө үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршалба.

М. А. Яснов Хойто-Осетиин Автономито Совет Социалис Республикые Октябриин Революциин орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ соносхоо.

СССР-эй ОБОРОНЫН МИНИСТРЭЙ ПРИКАЗ

1974 оной сентябриин 29 № 213 Москва хото

АЛБА ХЭХЭ БОЛЗОРОО ДҮҮРГЭҺЭН СЭРЭГЭЙ АЛБА ХААГШАДЫЕ 1974 ОНОЙ НОЯБРЬ—ДЕКАБРЬ СОО СССР-эй ЗЭБСЭГТЭ ХҮСЭНҮҮДҺЭЭ ТАБИХА ТУХАЙ, МҮН СЭРЭГЭЙ БОДОТО АЛБАНДА ГРАЖДАНИНУУДЫЕ ЭЭЛЖЭЭТЭ ГУРИМААР ТАТАХА ТУХАЙ

«Бүгэдэ ниитын сэрэгэй уялга тухай» СССР-эй хуулитай зохилдуулан, **захирхамни:**

1. Сэрэгэй бодото алба хэхэ болзоройнь 1975 оной январиин 1 болотор дүүргэхэ сэрэгэй алба хаагшадые 1974 оной ноябрь—декабрь соо Совет Армиин, Далайн Сэрэгэй Флодой, хилын харуулай ба дотоодын сэрэгүүдһээ запаста табиха.

2. Сэрэгэй алба хаагшадай запаста табигдаһантай дашарамдуулан, тус приказай 1-дэхи пункттай зохилдуулан, албанда татагдаха үдэр хүрэтэр 18 наһатай болоһон, татагдаха болзоройнь хойшолуулагдахагүй граждан инуудые, тэрэшэлэн таталгын хойшолуулагдаһан болзорой дүүрэһэн, татагдаха аха наһанай гражданинуудые Совет Армиин, Далайн Сэрэгэй Флодой, хилын харуулай ба дотоодын сэрэгүүдэй бодото албанда татаха.

3. Энэ приказые бүхы ротонуудта, батарейнүүдтэ, эскадрилинууд болон корабльнууд дээрэ соносхохо.

СССР-эй оборонын министр
Советскэ Союзай Маршал
А. ГРЕЧКО.

КПСС-эй обкомой секретарь А. А. БАДИЕВАЙ элидхэлһ

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи нюурта).

Журналистнуудые шэлэжэ томилхо, хүмүүжүүлхэ хэрэг һайжаруулха, тэдэнэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ зорилго КПСС-эй ЦК табижа байна.

Номой хэблэлэй журналистнууд харюусалгатай хүдэлмэри бэелүүлжэ байдаг. Хэблэдэг литературын удхыень, уран гоёолтыень һайжаруулха талаар эдэнэр зарим тэды хүдэлмэри ябуулһан байна. Гэбэшье номой хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэд, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэд зохёолнуудые шэлэжэ, хэблэхэ хэрэгтэ ехэ эрилтэ табинагүй. Тэрэнһээ гадна зарим шүүмжэлэгшэд (эрдэмтэд, зохёолшод) зохёолые һайса хаража үзэнгүй хэблэлдэ дурадхадаг байна.

Коммунис үзэл бодол дэлгэрүүлхэ, совет хүнүүдые уран һайханай талаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ соёлой, искусствын эмхи зургаанууд, зохёохы ажалтан ехэ үүргэтэй байна.

Культура ба искусствын эмхи зургаанай хүдэлмэри һайжаруулха, материальнотехническэ баазынь бэхижүүлхэ хэрэгтэ Коммунис парти саг үргэлжын анхарал хандуулдаг юм. Энэнь манай республикын жэшээ дээрэһээ эли тодоор харагдана Наймадахи табан жэлэй, юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын гурбан жэл соо 200-гаад клуб болон соёлой байшангууд республика дотор баригдаа. Энэнь клубай байшангуудай гурбанай нэгэ хубинь болоно. Энэ үе соо культурын институдай, хүгжэмэй училищиин, выставочнэ залай, олон кинотеатрнуудай байшангууд баригдаа. Бүхы аймагуудай түбүүдтэ соёлой байшангууд бодонхой.

Соёлой хүдэлмэрилэгшэд олон болоо. Искусство болон культурын эмхи зургаануудта 3 500 хүн хүдэлнэ. Энэ табан жэлэй түрүүшын гурбан жэл соо дунда ба дээдэ тусхай эрдэмтэй соёлшодой тоо 800 хүнөөр нэмээ. Хүн зоной дунда шадамараар хүдэлмэри ябуулдаг дүршэл ехэтэй соёлшод олон. Республикын культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэд: Зэдын аймагһаа Ахмадулин, Сергеев, Хэжэнгэһээ Доржиева, Хориин аймагай библиотекые даагша Лисова болон бусадые нэрлэжэ болоно.

РСФСР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Перелыгинай хүтэлбэрилдэг Түгнын соёлой байшангай хүдэлмэри бусадта жэшээ боломоор. Имэ клубууд манайда олон.

Республикын библиотекын хүдэлмэрилэгшэд магтаалтайгаар ажаллана. РСФСР-эй культурын министерствын зүгһөө манай библиотекэнүүдэй хүдэлмэри олө дахин һайшаагдаһан байна.

Энээнтэй хамта клубай хүдэлмэрилэгшэдые нэгэ газартань тогтоохын тулада зохихо хэмжээн абтанагүй. Тусхай эрдэм бэлэдхэлгүй хүнүүдтэ соёлой гуламтанууд даалгагдадаг ушар али олон үзэгдэнэ.

Энээнэй шалтагаан юун бэ? Жэл бүри дээдэ эрдэмтэй 20 хүн, дунда эрдэмтэй 130 мэргэжэлтэд, тэдэнэй 70-ниинь клубай хүдэлмэрилэгшэд, жэл бүри манда нэмэжэ ерэнэ. Теэд эдээниие аймагуудтань байлгаха хэмжээнүүд абтанагүй гэжэ тэмдэглэлтэй. Жэшээнь, 1966—1974 онуудай туршада соёлой министерствын клубуудта 520 мэргэжэлтэд эльгээгдэһэн байгаа, тэдэнэй 385-ниинь хүдэлмэриһөө гаража ошоо. Бэшүүрэй, Кабанскын болон Зэдын аймагуудта клубай хүдэлмэрилэгшэд ходо һэлгэгдэнэ. Колхозууд болон совхозууд бэлигтэй залуушуулые культурын һургуулинуудта эльгээдэггүй. Имэ мэргэжэлтэдые бэлдэхын тулада аймаг, колхоз, совхоз бүхэн оролдохо ёһотой.

Искусствын эмхи зургаануудай, зохёохы ажалтанай хүдэлмэридэ партийна нүлөө үзүүлхэ, тэдэниие хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри КПСС-эй XXIV съездһээ хойшо улам шангадхагдаһан байна. Городой зохёохы ажалтанай һуралсаха саг үргэлжын семинар хүдэлнэ. Литература ба искусствын үдэрнүүдые үйлэдбэриин коллективүүд болон аймагуудта үнгэргэхэ, искусствын һайндэрнүүдые, нүүдэл уран зурагай выставкэ эмхидхэхэ ябадал заншаа. СССР-эй 50 жэлэй ойдо, республикынгаа 50 жэлэй ойдо зохёохы ажалтан һайн һайн бүтээлнүүдые зохёожо бэлэглээ. Энээнтэй хамта искусствын хүдэлмэрилэгшэд, зохёохы ажалтан манай үеын хүнэй шэнжэ шанар гүн гүнзэгыгөөр харуулха хэрэгтэ үшөөл муугаар хабаадана гэжэ тэмдэглэлтэй.

Үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдые байраар хангаха, зохихо эрхэ байдал байгуулха шухала гэжэ КПСС-эй ЦК заагаһан байна. Теэд культура ба искусствын хүдэлмэрилэгшэд, илангаяа Улаан-Үдэ городто байраар мууса хангагданхай. Партиин горком, городой гүйсэдком энэ асуудалые хаража, шиидхэхэ ёһотой.

Байгал-Амарай түмэр харгы баригшадые хангаха соёлшодые шэлэжэ эльгээхэ гээшэ тон шухала зорилго болоод байна. Эндэ баригдаха клуб, библиотекэнүүдые, киноустановконуудые, номой магазинуудые болон радиоузел гэхэ мэтэнүүдэй барилга тодорхойлхо шухала. Эндэ хүдэлхэ хүнүүдые шэлэжэ томилхо хэрэгтэй.

Белоруссиин партийна организацяар абтаһан тогтоол дотор совет багшын үүргэ тухай онсо тэмдэглэгдэнхэй. Мүнөө республика дотор 11 мянга гаран багшанар, дээдэ һургуулинуудта 1.000 гаран эрдэмтэ багшанар хүдэлнэ. Залуушуулые хүмүүжүүлхэ талаар партиин табиһан ехэ зорилгонуудые эдэнэр бэелүүлхэ аргатай гээшэ. Мүнөө багшанарай коллективүүдтэ энэ тогтоолтой танилсажа, тэрэниие бэелүүлхэ хэмжээнүүд хараалагдана.

КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ, тэдэниие һургаха хэрэг һайжаруулха эрилтэ партийна комитедүүд болон арадай гэгээрэлэй зургаануудай үмэнэ табигдана. Кадрнуудые шэлэн олохо, хүмүүжүүлхэ, тэдээндэ зохихо эрхэ байдал байгуулха эрилтэ партийна организацинуудай урда табигдана. Энэ талаар республика дотор зохихо хүдэлмэри ябуулагдана. Тиигээшье хадаа энээндэ дутагдалнууд бии байна. Олон газарта дээдэ һургуули дүүргээгүй хүнүүд хүдэлнэ. Жэшээнь, һургуулинуудай IV—IX классуудта багшанарай 83,5 процентнь дээдэ эрдэмтэй хүнүүд юм. Тиихэдэ хүдөөгэй һургуулинуудта дээдэ эрдэмтэй багшанарай тоо бүришье үсөөн. Тиимэһээ багшанарай эрдэм, мэргэжэл дээшэлүүлхэ талаар ехэ юумэн хэгдэхэ болоно.

Һургуулинуудай һурагшадые, студентнэрые хүмүүжүүлхэ тухай элидхэлшэ тогтон хэлэбэ. Һуралсалай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие эрхим багшанар хоорондонь нягта холбоотойгоор ябуулдаг юм. Түнхэнэй аймагта түүхын багша А. Н. Пантелеевые бүхы зон мэдэхэ. Эрхим һайн багша, пропагандист, уласхоорондын асуудалаар лекци уншадаг лектор юм. Хизаар ороноо шэнжэлхэ талаар ехэ юумэ хэнэ, һургуулиин музей байгуулаа.

Дээдэ һургуулинуудта, ниитэ эрдэмэй һургуулинуудай хүдэлмэридэ үшөө ехэ дутагдалнууд бии гэжэ һуралсалай үнгэрэгшэ жэлэй дүн харуулба. Зарим багшанар эрдэмээ дээшэлүүлдэггүй, методико мууса шудална. Эрдэм ухаанай заабаритай бодото байдалые холбожо шададаггүй байна. Студентнэр ниитын эрдэм мууса шудална. Тиимэһээ ниитын эрдэмэй кафедранууд һуралсал һайжаруулха хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

Саашань элидхэлшэ эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэри тухай тогтобо. Дээдэ һургуулинуудай, научна эмхи зургаануудай партийна организацинууд ниитын эрдэм шэнжэлхэ хэрэгтэ ехэ һаналаа табиха, теоретическэ талаараа һула хүдэлмэри хэблэлдэ гаргуулха ёһогүй. Буржуазна болон жэжэ буржуазна суртал бодолтой эдэбхитэй тэмсэл ябуулха шухала. «Буряадай АССР-эй культурын түүхын очеркнуудай» хоёрдохи том бэлэдхэхэ хэрэгтэ халирхайгаар хандаа гэжэ БИОН-ой эрдэмтэдэй совет болон дирекциие элидхэлшэ шүүмжэлбэ.

Марксистско-лен… тал шудалха гээ… сурталай кадрнууд… ха хүдэлмэриин шу… гэжэ тоологдоно. … ка дотор политичес… мическа һуралсал … дэнхэй. Үзэл сурт… хи хүдэлмэрилэгш… һургуулинуудта … Тиигэбэшье үзэл … дай марксистско-лен… ралсалые улам һ… ха шухала байһан… госотой.

Ажалша олонии… бүриин ажал хэрэ… эрмэлзэлдэ тэдэн… бодол элирэн гарад… Олониитын бүгэдөө… далхадал түрүү … бодото хүсэн боло… жо гарадаг … тай. Эгээл нимэһэ… экономическа боло… на политика сурта… жүүлгын хүдэлмэр… та холбоотой бшуу. … дэ, энэ хүдэлмэри … га дээшэлүүлдэг, х… үүсхэл бадаруулд… далнуудтай эбсэш… хаар хүмүүжүүлдэ… бшуу.

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

Элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэлгэн болобо. КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь **С. В. Ангапов** ендэртэ гараба. Белоруссиин партийна организацяар абтаһан КПСС-эй ЦК-гай тогтоол хадаа тон шухала удха шанартай, ниитэ-партийна документ мүн.

Партиин XXIV съездһээ хойшо городой партийна организаци үзэл сурталай хүдэлмэри улам шангадхаха, удхыень һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна. Суртал бодолой кадрнуудтай ябуулдаг хүдэлмэриин тусхай гурим бии болонхой гээшэ. Жэшээнь, партиин горкомой дэргэдэ партийно-ажахын эдэбхитэдэй һуралсадаг экономическа семинар гурбадахи жэлээ хүдэлжэ байна. Мүн политическэ һуралсалай дунда, дээдэ шатын пропагандистнарые һургадаг байнабди. КПСС-эй горкомой дэргэдэ политинформаторнуудай саг үргэлжын семинар табадахи жэлээ, агитколлективүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй семинар хоёрдохи жэлээ хүдэлнэ. Мүн зохёохы ажалтанай, техникумүүд болон училищинуудай директорнүүдэй, дээдэ һургуулинуудай ниитын эрдэм заадаг багшанарай һуралсаха семинар партиин горкомой дэргэдэ мүн лэ хэдэн жэлэй туршада хүдэлнэ. Хэды ингээшье һаа, үзэл сурталай кадрнуудтай ябуулдаг хүдэлмэриие улам һайжаруулха шухала байһыень ойлгонобди.

Манай эрхилдэг суртал бодолой хүдэлмэриин дутагдал гэхэдэ, аша үрэнь, хүсэ нүлөөнь үшөөл бага байна. Юуб гэхэдэ, лекцинүүд, хөөрэлдөөнүүд олоор үнгэргэгдэнэ. Теэд энээнэй аша үрэнь үшөөл бага. Энээнэй гэршэ гэхэдэ, ажалай журам эбдэхэ, гэмтэ ябадал, олониитэдэ харша аашануудые гартаха ушар үсөөрнэгүй. Байгша оной найман һара соо хүдэлмэриин саг гээһэнэй гэмээр 5 миллион түхэригэй продукци дутуу абтаа.

Эдэ баримтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри шангадхаха хэмжээнүүдые абаха шухала гэжэ манда һануулна. Илангаяа ажалай коллективүүдэй үүргэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Үйлэдбэриин коллективүүдтэ, хүн зоной гэр байрада хүн бүхэнтэй хүдэлмэри мууса ябуулагдана гэжэ партиин ЦК онсолон заадаг юм. Һүүлэй үедэ партийна организацинууд энэ хэрэгые һайжаруулхын тулада оролдолго гаргана, элдэб онол арга хэрэглэнэ. Жэшээнь, дүршэлтэй хүдэлмэришэд залуушуулые шефтэ абажа, һургадаг, хүмүүжүүлдэг болонхой. Мүнөө город соо 933 агитатор-наставнигууд хүдэлнэ. Энэ хэрэг ЛВРЗ-дэ, прибор-бүтээлгын заводто болон бусад коллективүүдтэ һайнаар эмхидхэгдэнхэй.

Суртал хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй хабаадаха гээшэ тон шухала. Энэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг хүтэлбэрилэгшэд олон. Гэбэшье энээнтэй хамта, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ эрдэмтэдэй һулаар хабаададаг байһыень эндэ тэмдэглэлтэй. Илангаяа Буряадай филиалай эрдэмтэдтэ энэ хабаатай.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда буржуазна, ревизионис номнолнуудтай тэмсэл ябуулха гээшэ тон шухала гэжэ КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо тэмдэглээтэй. Тиимэһээ манай суртал бодолой хүдэлмэри дайшалхы, доботолхы шэнжэтэйгээр ябуулагдаха зэргэтэй.

Суртал бодолой кадрнуудтай зохихо хүдэлмэри ябуулха, бэе бэеынгээ дүй дүршэл андалдаха хэрэг эмхидхэгдэхэ ёһотой. Суртал бодолой кадрнуудые мүнөөнэй үйлэдбэриин эмхидхэлгэтэй танилсуулха гээшэ шухала. Городой үзэл сурталшад хүдөө ажахын үйлэдбэритэй танилсаха, хүдөөгэйхид городой түрүү предприятинуудай үйлэдбэритэй танилсахадань яанаб. Энэ хэрэгые партиин обкомой пропаганда, агитациин таһаг хараадаа абалсаха бээз гэжэ найдахаар.

Городой партийна организаци суртал бодолой кадрнуудтай ябуулха хүдэлмэриин 1975 оной түсэб табинхай. Гадна манай партийна организаци БАМ-ай барилгашадые шефтээ абажа, үзэл сурталай, культурын талаар хангаха гэжэ шиидэз.

«Знание» бүлгэмэй республикын организациин правлениин түрүүлэгшын орлогшо **Г. Д. Басаев** лекторнүүдтэй ябуулагдадаг хүдэлмэри тухай тогтон хэлэбэ. Городтошье, нютаг нютагуудташье эдэнэртэй семинарнууд яһала үнгэргэгдэдэг байна. Тиигээшье хадаа эдэнэртэ теориин, методикын талаар үрэ ехэтэй туһаламжа үшөөл муугаар үзүүлэгдэнэ гээшэ. Гадна «Знание» бүлгэмэй хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн олохо, томилхо хэрэгтэ ехэ дутагдалнууд бии байна. Олон аймагуудта харюусалгата секретарьнууд ходо һэлгэжэ байдаг. Тиимэһээ партиин райкомууд энэ хэрэгтэ туһалалсаха бээз гэжэ найдахаар.

Зарим шухала темэнүүдээр лекцинүүд үшөөл үсөөнөөр уншагдана. Коммунис хүмүүжүүлгын асуудалаар тон үсөөн лекцинүүд уншагдана. Зэдын, Хориин, Баунтын, Хурамхаанай болон бусад аймагуудта иимэ дутагдалнууд бии байна. Гадна манай ажабайдалда харша үйлэ хэрэгүүдтэ эсэргүү тэмсэл үшөөл мууса ябуулагдана.

«Знание» бүлгэмэй республиканска организаци партиин ЦК-гай тогтоол соо заагдаһанай ёһоор, лекционно хүдэлмэриие шангадхаха хэмжээнүүдые абажа байна.

Улаан-Үдын авиационно заводой парткомой секретарь **Г. Д. Бондаренко** коллективтээ эрхилдэг үзэл сурталай хүдэлмэри тухай хөөрэжэ үгэбэ. 1969 ондо заводэй социальна хүгжэлтын түсэб табигдаад, тэрэнээ жэл бүри шэнэлжэ байдагбди. Үзэл сурталай хүдэлмэри эндэ бүхы дээрээ (комплексноор) ябуулагдадаг гуримтай. Энэнь ямар удхатайб гэхэдэ, үзэл сурталай хүдэлмэри, кадрнуудай һуралсал, үйлэдбэриие нарижуулан һайжаруулга хамта дээрээ ябуулагдадаг юм.

Һүүлэй үедэ суртал хүмүүжүүлгын хүдэлмэри улам шангадхаха хэмжээнүүд абтанхай, үзэл сурталшадай тоошье олошоронхой, тэдэнэй эрдэм дээшэлэнхэй. Үзэл сурталшадые шэлэн олохо, тэдэниие һургаха, эдэбхи үүсхэлыень дэлгэрүүлхэ хүдэлмэри ябуулагдана. Энэ хэрэг оролдосотойгоор ябуулһанай ашаар, үзэл сурталай бэрхэ кадрнууд урган гарана. Жэшээнь, олон жэлэй саада тээ Е. В. Тетерин гэжэ хүн заводто ерэжэ ороо бэлэй. Эндээ хүдэлжэ байгаад, техникум дүүргээ, үдэшын институт, марксизм-ленинизмын университет дүүргэһэн. Урагшаа жудхэдэг энэ хүн партбюрогой секретаряар һунгагдаа, пропагандистаар томилогдоо һэн. Мүнөө нүхэр Тетерин 22 жэлэй туршада пропагандист ябана. Мүнөө өөрөө агитаторнуудые бэлдэхэ, залуушуулые марксизм-ленинизмын сурталда һургаха талаар ехэ ажал хэжэ байнхай. Иимэ жэшээнүүдые харуулбал олон байха. Тиигээшье хадаа, суртал бодолой кадрнуудые шэлэжэ томилхо, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ бүхы юумэн хэгдээ гэжэ мэдүүлхэ аргагүйбди. Энээндэ дутагдалнууд үшөө бии гээшэ. Зарим пропагандистнар занятинуудаа тон һайнаар, ялас гэмээр үнгэргэжэ шаданагүй. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, пропагандистнарые шэлэн олохо хэрэг үшөөл муушаг байна.

Политическэ хүдэлмэри ябуулха талаар манай заводто тусгаар гурим тогтоонхой юм. Цехүүд, таһагуудта, заводто үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулха тусхай үдэрнүүд тогтоогдонхой.

Политическэ, экономическа һуралсал манай үзэл сурталай хүдэлмэридэ ехэ һуури эзэлдэгынь ойлгосотой. Энэ жэлдэ 150 һургуули, кружогууд хүдэлхэ юм. Манай заводто дүршэл ехэтэй, бэлэдхэл һайнтай пропагандистнар олон. Эдэнэр ажалшадые коммунис үзэлөөр хүмүүжүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна. Энээнтэй хамта комсомолшууд, залуушуулай һуралсал үшөөл һанаһанда хүрэнэгүй гэжэ тэмдэглэлтэй.

Хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ үйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэдэй — мастернуудай үүргэ айхабтар ехэ. Эдэнэрэй үүргэ дээшэлүүлхэ талаар манай заводто ехэ юумэн хэгдэнэ.

Үзэл сурталай хүдэлмэри улам шангадхахын тулада эндэ хүдэлхэ кадрнуудые шэлэн олохо, хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри улам һайжаруулха хэмжээнүүдые абажа байнабди.

Комсомолшууд болон залуушуулай дунда суртал хүмүүжүүлгын хүдэлмэри улам шангадхаха хэмжээнүүдые абажа байһан тухайдаа ВЛКСМ-эй обкомой хоёрдохи секретарь **П. П. Ефимов** хөөрэжэ үгэбэ. Залуушуулые ажал үйлэдбэридэ хүмүүжүүлхэ талаар яһала хүдэлмэри ябуулагдана. Энэ зунай туршада һургуулиин шабинар, студентнэр колхоз, совхозуудта, предприятинуудта 4 миллион түхэригэй ажал хэһэн байна.

Комсомолшууд, залуушуулые үзэл сурталай талаар хатуужуулхын тулада политическэ һуралсал улам һайжаруулха гэжэ оролдогдоно. Энэ жэлдэ 577 һургуули болон кружогууд эмхидхэгдэнхэй, эдээндэ 15 мянган комсомолшууд болон залуушуул һуралсаха юм.

Залуу үетэниие ахамад үетэнэй дайшалхы, ажалай һайн һайхан заншалаар хүмүүжүүлхын тулада ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Белоруссиин партийна организацяар абтаһан КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо заагдаһанай ёһоор, суртал хүмүүжүүлгын хүдэлмэри улам шангадхаха хэмжээнүүдые ВЛКСМ-эй обком, комсомолой организацинууд абажа байна.

— Ажабайдалай бүхы талые партийна талаар хүтэлбэрилхэдөө, бидэ үзэл сурталай хүдэлмэридэ гол анхаралаа хандуулдаг байнабди. Тиихэ зуураа түбхын түрүүндэ энэ һалбари дээрэ хүдэлдэг кадрнуудые зүбөөр шэлэн абаха, зүбөөр хубаарилан табиха, тэдэниие хүмүүжүүлхэ асуудал шиидхэхы һуури эзэлдэг гэжэ мэдэнэбди. Энэ талаар Мухар-Шэбэрэй аймагай партийна организаци горитой хүдэлмэри эмхидхэн ябуулна, — гэжэ КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой нэгэдэхи секретарь **Г. М. Конев** тэмдэглэнэ.

Партийна организациин ажал ябуулгые үргэдхэн ябуулхада, түбхын түрүүндэ үзэл сурталай хүдэлмэри эрхилхэ хэрэгтэ мэргэжэл шадабаритай партийна, советскэ органуудай эдэбхитэй хүдэлмэрилэгшэдые, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые, колхоз, совхоз болон предприятинуудай хүтэлбэрилхы тушаалтадые хабаадуулха оролдолго гаргагдана. «Эрдэм», «Одон» совхозуудай, «Искра», «Знамя Ленина» колхозуудай олонхи мэргэжэлтэд үзэл сурталай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Пропагандистска ажал ябуулгада илангаяа хүтэлбэрилхы кадрнуудай олоороо хабаададаг болоһониинь ехэ һайн хэрэг болоно. Тэдэнэй олонхинь өөрынгөө ажал хэрэгээр үльгэр жэшээ харуулна, хүн зоной дунда лекци, элидхэл хэнэ, хөөрэлдөө үнгэргэнэ, хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри ябуулна. Энэ талаар «Искра» колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой Е. В. Иванов, «Родина» колхозой түрүүлэгшэ, областной партийна организациин шалгалтын комиссиин гэшүүн К. Л. Белоусов, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат С. В. Устинов болон бусад онсо шалгарна гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Лектор, политинформатор, агитатор болон үзэл сурталай ажал ябуулга эрхилдэг бусад хүдэлмэрилэгшэдэй хүдэлмэриин улам эдэбхижэлһэн тухай нүхэр Конев тогтоһон байна. Тиихэдээ ниитынгээ ниимэ хүндэтэй даабарида тон шуналтайгаар хандадаг нүхэдүүдэй нэрэнүүдые дурдаа. Үзэл сурталай хүдэлмэридэ эдэбхитэй хабаадалсадаг нүхэдые али болохоор урмашуулдаг гурим тогтооһон тухайгаа хэлээ.

Саашань үгэеэ үргэлжэлүүлхэдээ, нүхэр Конев «Знание» бүлгэмэй гэшүүдэй ажал хэрэг тухай тогтоо. Энэ бүлгэм 300 гаран гэшүүдһээ бүридэнэ. Һайнаар хүдэлдэг агитатор болон политинформаторнууд партийна организаци бүхэндэ олон. Тэдэнэй дүй дүршэлые ходо согсолжо, тусхай бюллетень болгон хэблэдэг, аймагай газетын хуудаһанууд дээрэ бэшэдэг байха юм.

Соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй һуралсал яажа эмхидхэгдэдэг тухайда үгэ хэлэгшэ дэлгэрэнгыгээр тогтоо. Семинар болон зүблөөнүүд ходо үнгэргэгдэнэ. Тиихэдээ тэдэндэ орон соо, гадаадын оронуудта, тэрэшэлэн түрэл республика болон аймаг дотороо боложо байһан хубилалтанууд тухай мэдээсэжэ байдаг гуримтай.

Тиихэ зуураа үгэ хэлэгшэ соёл сурталай хүдэлмэридэ ушардаг дутуу дунданууд тухай тогтоһон, КПСС-эй ЦК-гай абаһан тогтоолой үндэһөөр энэ шухала хэрэгые саашадань улам һайжаруулха зорилгоор хараалһан хэмжээнүүд тухайгаа мэдээсэһэн байна.

Үзэл сурталай хүдэлмэриин аймаг дотор ямар байдалтай байһан тухай КПСС-эй Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь **Н. Б. Михеев** дэлгэрэнгыгээр тогтоо. Тиихэ зуураа партийна эхин организацинуудта тогтоонижоһон һайн һайн, үрэ дүн ехэтэй арга дүршэлнүүд тухай хөөрэжэ үгөө.

Ойлгууламжын хүдэлмэриин удхые улам гүнзэгырүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри аймаг дотор ябуулагдажа байна. Үзэл сурталай хүдэлмэридэ хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые үргэнөөр хабаадуулха гэһэн оролдолго гаргагдана. Тэдэнэр лекторнүүдээр, элидхэлшэдээр, агитаторнуудаар болон политинформаторнуудаар хүдэлхэ зуураа, олониитэдэ КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй, партиин ЦК-гай һүүлэй үедэ абаһан шухала шухала документнүүдэй удха шанарые олониитэдэ ойлгуулна.

КПСС-эй райкомой штатнабэшэ лектор болон элидхэлшэд, «Знание» бүлгэмэй гэшүүд һара бүхэнэй һүүлшын средада холуур ажалладаг хүнүүдтэ ошожо, ниитэ политическэ хүдэлмэри ябуулдаг гуримтай болоһон байна. Тэрэшэлэн һүүлэй үедэ политинформаторнуудай бүлэгүүд, агитколлективүүд хүдэлмэреэ нилээд эдэбхижүүлээ гэжэ нүхэр Михеев тэмдэглэнэ. Политинформатор болон агитаторнуудаар эрдэм һургуули ехэтэй, бэлэдхэл һайнтай хүнүүд томилогдоно. Жэшээнь, агитаторааар 211 коммунист, дээдэ болон дунда һургуулитай 396 нүхэд хүдэлнэ. Бүхы агитаторнуудай 400 шахуу хүнүүдынь арадай ажахын мэргэжэлтэд болон хүдөөгэй интеллигенциин түлөөлэгшэд болоно.

Зэдын комбинадай Холтоһон руднигта, шанаржуулгын фабрикада, Далахайн болон Хамниин совхозуудта үзэл сурталай болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри илангаяа һайнаар ябуулагдана гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Тэндэхи хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон багшанар энэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, партиин дотоодын ба гадаадын политикын гол шухала асуудалнуудые хүн зондо шадамараар ойлгуулна.

Үгэ хэлэгшэ үзэл сурталай ажал ябуулдаг кадрнуудай һуралсал тушаа горитой тогтоо. Мүн тэрэшэлэн партийна һуралсалай шэнэ жэлдэ хэр зэргэ бэлдэһэн тушаа хөөрэһэн байна. Энэ һуралсалай шэнэ жэлдэ 2047 хүн һурахань. Һуралсал хүтэлбэрилхэ пропагандистнууд томилогдонхой. Тэдэнэй мэдэрэл дээшэлүүлжэ байха зорилгоор КПСС-эй райкомой дэргэдэ пропагандистнуудай семинар, научно-методическа конференци тусхай түсэбэй ёһоор ходо үнгэргэгдэжэ байха.

Ажалша коллективүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ социалис мүрысөөнэй ямар зэргын гүнзэгыгөөр нүлөөлдэг байһан тухай, аймагай соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай ажал ябуулга тухай олон жэшээнүүдые дурдан хэлэһэн байна.

КПСС-эй Кабанскын райкомой нэгэдэхи секретарь **А. С. Берещиков** үгэ абаба.

— КПСС-эй ЦК ехэ гүнзэгы удха шанартай документ абаба. Энэ тогтоолые аймагай соёл сурталай бүхы хүдэлмэрилэгшэд ехэ халуунаар угтан абаа. Үзэл сурталай хүдэлмэриие саашадань улам һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалжа байнабди, — гэжэ тэрэ тэмдэглэнэ.

Энэ аймагта үзэл сурталай хүдэлмэри эрхилдэг кадрнууд нилээд олон. 800 гаран лектор, 250 шахуу политинформатор, мянга гаран агитатор, соёл гэгээрэлэй зуу шахуу хүдэлмэрилэгшэд, мянгаад багшанар эндэ хүдэлнэ. Клуб, библиотекэ, улаан булан яһала олон, радио, телевидени, кино харуулга, газетэ, журнал захин абалга — эдэ бүхы зүйлнүүд имагтал үзэл сурталай хүдэлмэри эмхидхэн ябуулгада зорюулагдана.

Үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулдаг эдэ олон кадрнуудтай үнгэргэдэг хүдэлмэри тухайгаа үгэ хэлэгшэ дэлгэрэнгыгээр тогтоо. Тиихэдээ тэдэнэй мэргэжэл шадабариие, политическэ мэдэрэлые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулдаг байна. Эдэ бүхы хүдэлмэри тусхай түсэбэй ёһоор ябуулагдадаг, хүдэлмэриинь хойноһоо үдэр бүриин хиналта табигдадаг байха юм. Тиихэ зуураа ажал хүдэлмэриндэнь ходо туһалжа, хэрэгтэй зүйлнүүдээрнь хангажа, али бүхы һонинууд тухай мэдээсэжэ байдаг гурим эндэ тогтонхой. Тиихэдэ ниитынгээ хүндэтэ даабариие эрхим һайнаар дүүргэжэ байдаг соёл сурталай түрүүшүүлые али болохоор урмашуулха асуудалда ехэ анхарал табидаг болоһон тухай тогтоо.

Областной партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ хэгдэһэн элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь **В. Д. Николаев** хабаадалсаа. Тиихэдээ соёл сурталай ажал ябуулагшадай хүдэлмэриие улам эдэбхижүүлхэ талаар эмхидхэжэ байһан хэрэг тухайгаа тогтоо. КПСС-эй ЦК-гай «Белоруссиин партийна организацида суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри тухай» тогтоолые бэелүүлхэ зорилгоор колхозой парткомой хараалһан хэмжээ ябуулганууд тухай хөөрэһэн байха юм. Гэхэ зуура энэ хүдэлмэридэ ушардаг дутагдалнууд болон шиидхэгдээгүй асуудалнууд тушаа элирхэйлэн хэлэһэн байна.

— Манай орон дотор гэгээрэлые, һуража ябаһан залуушуулые хүмүүжүүлгые улам саашань һайжаруулха тухай парти, правительствамнай шухала тогтоолнуудые һүүлэй жэлнүүдтэ гаргаа, — гээд Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай дээдэ һургуулиин ректор **И. А. Батудаев** үгэеэ эхилбэ.

Партиин гаргаһан эдэ тогтоолнуудые хүтэлбэри болгон, багшанарай институдай партийна организаци болон ректорат дээдэ һургуулиин багшанарай бүридхэлые саашадань улам һайжаруулха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хээ. Мүнөө үедэ институдта 270 багшанар хүдэлнэ, тэдэнэй 96-ниинь — эрдэмэй кандидадууд, доцентнүүд болон докторнууд. Һүүлэй табан жэлэй туршада шэнэ 39 хүн ерээ, тэдэнэй 9-ниинь доктор болон профессорнүүд болоно. Иимэ ехэ хүсэн хадаа залуу үетэниие, ерээдүйн багшанарые һурган гаргаха хэрэгтэ ехэхэн амжалта түйлана гэхэдэ, алдуу болохогүй.

Студентнэрые үзэл бодолой талаар хүмүүжүүлгэ гансал хэшээлэй үедэ бэшэ, ондоо сагташье ябуулагдаха ёһотой гэжэ институдай партийна организаци тоолоно. Залуушуулые хүмүүжүүлгэдэ бүхы багшанар хабаадалсаха зэргэтэй. Институдта жэл бүри методологическа арбан семинар, теоретическэ кружогууд эмхидхэгдэдэг. Партийна организациин комитет, ниитын эрдэмэй кафедранууд, ВЛКСМ-эй комитет студентнэрые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ элдэб онол аргануудые хэрэглэнэ. Жэшээлхэдэ, ленинскэ зачёт, залуу лекторэй һургуули, ниитын мэргэжэлэй факультет гэхэ мэтэ хэмжээ ябуулганууд үргэнөөр хэгдэнэ. Институдай багшанар хото, хүдөөгэй ажалшадай дунда үзэл сурталай хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Ниитын кафедрануудай гэшүүд жэл соо хэдэн мянган лекци уншана.

Эндэ нэгэ хэды дурадхал оруулха һанаатайб. Һүүлэй жэлнүүдтэ партийна комитедүүдэй болон Совет органуудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд дээдэ һургуулинуудай коллективтэй уулзадаг заншалтай болонхой. Эдэ уулзалгануудые саашань түсэбэй ёһоор ябуулаа һаа, һайн гэжэ һанагдана. Тиихэдэ республикын партийна болон ажахын эдэбхитэдтэй суглаануудта, промышленностиин, хүдөө ажахын болон бусад һалбаринуудай түрүүшүүлэй зүблөөнүүдтэ манай багшанарай уригдажа байдаг һаань, һайн бэлэй. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада дээдэ һургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхитэдэй хоёр суглаан үнгэргэгдөө. Имэ суглаануудые ходо үнгэргөө һаа, һайн бэлэй.

— Партиин ЦК-гай гаргаһан энэ тогтоол хадаа ехэ удха шанартай документ болоно, — гэжэ «Байгал» журналай главна редактор **Н. Г. Дамдинов** хэлэһэн үгэ соогоо тэмдэглэбэ.

Энэ тогтоол соо зохёохы ажалтай интеллигенциин зорилгонууд тухай эли тодоор бэшэгдэнхэй. Бидэнэй, зохёохы ажалтай хүнүүдэй, хэхэ ажал хүдэлмэри айхабтар ехэ байна.

Һаяхан бидэнэр, Буряадай түлөөлэгшэд — поэт Д. Жалсараев, СССР-эй уран зохёолшодой нэгэдэхи съездын делегат Д. Хилтухин бидэ гурбан СССР-эй уран зохёолшодой холбооной пленумдэ хабаадалсажа ерээбди. Энэ пленумдэ манай оронoй уран зохёолшод, хариин 30 гаран гүрэнэй түлөөлэгшэд хабаадалсаа. Коммунис партида, совет арадтаа совет уран зохёолшодой үнэн сэхэ байһые энэ пленум эли тодоор харуулаа.

Һүүлэй үедэ манай уран зохёолшод шэнэ шэнэ зохёолнуудые олоор бэшэнэ. Театрнуудтай уран зохёолшодой холбоон жэлһээ жэлдэ батажан бэхижэнэ. Залуу драматургнуудай зүжэгүүд Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын театрай сценэ дээрэ табигдана. Манай уран зохёолшодой бүтээлнүүд хадаа, богонёор хэлэхэдэ, совет хүнүүдые, илангаяа залуушуулые хүмүүжүүлгэдэ зорюулагданхай.

«Байгал» журналай редколлеги 1975 ондо толилогдохо шэнэ зохёолнуудые шэлэн абанхай. Уран зохёолшод Д. Батожабай, Б. Мунгонов, В. Корнаков, С. Цырендоржиев, Д. Эрдынеев болон бусадай роман болон повестьнууд хойто жэлдэ журналай хуудаһануудта толилогдохо. Тиихэдэ уран шүлэгүүдшье баһал олоор хэблэгдэхэ байха. Залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ уран шүлэгэй ехэ удха шанартай байһаниинь хэндэшье мэдээжэ.

Фашис Германиие дараһаар 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан тусхай номер гаргахабди. Уран зураашад, композиторнууд, артистнууд тухай материалнуудые үргэнөөр толилжо байхабди.

Уран һайханай бүлгэмүүдэй концертын программада уран шүлэг уншалгые үргэнөөр оруулаа һаа, ехэ һайн гэжэ һанагдана. Энэмнай хүмүүжүүлхы мүн лэ ехэ удха шанартай.

— Партиин ЦК-гай гаргаһан энэ тогтоол СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай коммунистнуудта сэхэ хабаатай, — гэжэ Буряадай филиалай ниитын эрдэмэй институдай директорэй орлогшо **В. Ц. Найдаков** үгэеэ эхилбэ. Кадрнуудые зүбөөр шэлэн абаха, тэдэниие хүмүүжүүлхэ асуудал ехэ удха шанартай. Кадрнууд гээшэмнай бүхы юумые шиидхэдэг ха юм. Кадрнуудые хүмүүжүүлхэ, тэдэниие шэлэн абалгые һайжаруулха тухай асуудалаар манайда ехэ суглаан һаяар болохо.

Манай эрдэмтэд үзэл сурталай талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна. Олохон эрдэмтэднай хүдөө гаража, КПСС-эй дотоодын ба гадаадын политика тухай лекцинүүдые олоор уншана. Жэшээлхэдэ, манай эрдэмтэд хүдөө нютагуудта 700 гаран лекци уншаһан, 16 уулзалгануудые үнгэргэһэн байха юм.

Кадрнуудые хүмүүжүүлэн һургаха талаар ех… ри манайда ябу… 40 хүн аспирантур… гээгдэнхэй. Тэдэнэй… хинь диссертацинуу… гаалаа. Партиин… туһалһанай ашаар… Ленинград хотонуу… нэй университедүү… гэдэхи Зүүн зүгэй … тедүүдтэ 6 хүн … Мүн Монголой Ар… публикын гүрэнэй … ситедтэ 4 хүн … ошоо.

Политическэ … гээшые һайнаар, … гаар ябуулха гэж… оролдонобди. Һүү… теоретическэ 3 к… үнгэргэгдөө.

Залуушуулые … лэн һургаха хэрэгт… тэд олоороо хаб… зэргэтэй ха юм, … зарим эрдэмтэд … тэ хайша хэрэгээр … байха юм. Энэ ал… түргэн усадхаха …

«Белоруссиин … организацида сурта… нэбтэрүүлдэг … шэлэн томилхо, х… хэ хүдэлмэри туха… КПСС-эй ЦК-гай … манай Буряадай … коммунистнууд … коллектив соо үргэ… жэлэн үзэжэ, тэрэ… дото дээрэнь бэел… жэ партиин обком… дуулнабди.

— Залуу үетэ… мүүжүүлэн һургах… гээшэмнай манай … үзэл сурталай хү… таһаршагүй хубин… ха юм, — гэжэ ре… гэгээрэлэй министр… шо **З. А. Пирогов** … эхилбэ.

Манай һургу… зорилго хадаа ган… бүүдтэ эрдэм һур… хэ бэшэ, харин … манай обществын … гэшүүд, коммунис … талтай хүнүүд б… рэг болоно бшуу.

Һүүлэй үедэ ре… мнай һургуулинуу… тико-хүмүүжүүлгын … мэри хараа байса… Тиихэдэ классһаа, … лиһаа гадуур ябу… хүдэлмэри мүн лэ …

Ажалда хүм… жэлһээ жэлдэ һа… байнабди. Энэ жэл… шадай 315 бригада… жа гараа. Тэдэнэр… нуудта ехэ туһа … ха юм.

Эдир үетэниие … жүүлхэ хэрэгтэ п… вительствамнай ех… хандуулна. Бидэнэ… нар энэ анхаралы… дга абажа, эдир … коммунис ёһоор … лэн һургаха хэрэг… хүсэ шадалаа зорю… гэтэйбди.

— Манай учил… та 10 мянга гара… басагад һурана, — … публикын техничес… жэл олгодог һурал… равлениин начальн… **Суетин** хэлэбэ.

Бидэнэр ерээдүй… мэрилэгшэдые һ… Тиихэдээ манай … айхабтар ехэ бол… хүбүүд, басагадта … скэ мэргэжэл … гадна, тэдэниие х… хэ зэргэтэй болов…

Манайда багша… дана. КПСС-эй за… комууд энэ … туһалнагүй. Дээдэ … мэргэжэл һайнтай … бидэндэ хэрэгтэй … Тиимэһээ багшана… лэн томилхо хэрэг… организацинууд е… лаа хандуулха бол… дүйн хүдэлмэр… хүмүүжүүлэн һур… тэ хүсэ шадалаа … зорюулжа байха… партиин обкомые … набди.

• • •

Областной парти… хитэдэй суглаанд… обкомой нэгэдэхи … **А. У. Модогоев** … жа, дэлгэрэнгы … Зүбшэн хэлсэлг… асуудалаар сугл… рэнгы тогтоол бат…

Ц. ДОНДОГОЙ

КОММУНИСТЫН ЗҮРХЭН

Барбагайн шэнээн бэетэй, балшархан ябахадамни,
Барhан, ном асаржа үгөө hэн эжыхэмни.
«Булад яажа хатуужааб» гэhэн нэрэтэй,
Буряад хэлэн дээрэм аржыса хэблэлэтэй.
Хохидолтой саг байгаа — дайн дажар,
Хоол хомор, номшье олдохогүй — ахир
Хомхой гэгшээр тэрэ номоо уншааб,
Хоёр-гурба дахин сохом уншааб!
Павелтай хамта матрос Жухрайе сүлөөлөөб,
Панууддтай тэмсээб улаан засагай түлөөдэ.
Павелтай хамта граждан дайнда ябалсааб,
Павелтай хамта үбшэндэ нэрбуулэн ядалсааб...
Авторайнь намтарые ахамад класста шудалааб,
Алдарта үеын агуу нюусые уудалааб.
Аласые зорноhон хатуу зоригтоhь мүргөөб,
Алаг зүрхэнэйнь сохисо бүхэндэ hүгэдөөб.
Коммунист Островский багадаа наhа бараа,
Коммуныи түлөө бүхы шадалаа бараа.
Коммунистын нүгшэhэн хойноошье сохилжол байгаа,
Коммунистын зүрхэн мүнөөшье лугшана шангаар!

БАДАРАН НОСОГШО ДҮЛЭН

Энэ номые бүхы дэлхэй дээрэ мэдэнэ. Энэ ном интернациональна бригадын сэрэгшэдтэй хамта Мадрид шадар болоhон байлдаанда хабаадалсаа, Кубын эрэлхэг зоримгой хүбүүдые добтолгодо орохыень урялаа, Вьетнамай эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэжэ байгшадай урма зоригые бадаруулаа... Табин найман арадай хэлэн дээрэ оршуулагдажа гараhан Николай Островскийн «Булад яажа хатуужааб» гэжэ ном тухай хэлэгдэнэ.

Энэ роман «Молодая гвардия» гэжэ журналда анха түрүүшынхеэ хэблэгдэн гаража, уншагшадта хүрэhэн ойнна. Энэ зохёолые хэблүүлэн гаргаха хэрэгтэ эхэнэр уран зохёолшо, СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат Анна Караваева тон эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан юм.

Н. Островский тухай олон номууд бэшэгдэhэн байха. Гэбэшье нэгэ үе сагта хамта хүдэлhэн нүхэдынь тэрэниие hайн мэдэхэ, бэе муутай байгаашье hаань, ехэ литературада гарахадань туhалhан бшуу.

Николай Островский тухай уран зохёолшо Анна Караваевагай статья уншагшадай анхаралда табинабди.

Николай Островскиин түрэhөөр 70 наhан энэ жэлэй сентябриин 29-дэ гүйсэхэнь. Тэрэниие hайн мэдэхэ, таршагүй хани нүхэд ябаhан хүнүүд үни хада үнгэрhэн сагые дурсан hанажа. ...л hая болоhон шэнги бэрэжэ байхал. Бүхы юумэн элиржэ, тобойн харагдаhал гэхэ. Николай Островский ажабайдалда айбтар дуратай, ажал хүдэлмэридэшье шунахай hэн. Ленинскэ комсомол түрүү үеын түлөөлэгшэдэй нэгэн Николай Островский коммунис партиин агууехэ ...ол сурталые, гайхамшагта түсэбүүдые, мүн ажалшан түмэндэ зол жаргал ...hан уряануудые халуун сэдьхэлhээ угтажа абаhан ...

Николай Островский эдир наhандаа Улаан Армиин ...да оролсоhон байна. Граждан дайнай хүшэр хүнд саг байгаа. Сагаантантай, ...харнин дайсадтай үсэд ...гаар тэмсэхэ, hандарhан фабрика болон заводуудые ... бодхоохо хатуу шанга ... бэлэй. Шэнэ байдалай, социалис байгуулалтын илан ...дахын тула Николай Островский морин сэрэгэй добтолгодо хэды дахин оролсоо, hомондошье дайрууда. Шархынгаа эдэгэхэдэ, ...шалхы түрүү шугамда ... орохоо тэгүүлээ. Ян... хүйтэнэй, үлэсхэлэн ... жэлнүүдэй үедэ түмэр харгы барилсажа байгаа үбшэндэ чэрбэгдээд, ...тэхэ баатай болоо. hүүлдэнь дахин тэмсэлэй зэрэгтэ жагсаа...

Н. Островский наhанайнгаа эсэс хүрэтэр тэмсээ. ...махабадайнгаа hулархаа ... шадалгүй болоходоо, ... гуурhа барижа тэмсэhэм шуу. Гайхамшагта ... — үеынгөө хүнүүдэй ...арые, дүлэтэмэ hайхан ...байдалые зураглан бэлэдээ. Шэнэ хүнэй хуби ..., тухэл шэнжые, hанал ...лые ялас гэмэ тодо ... харуулhан байна.

1932 ондо манай «Молодая гвардия» журналда урда ... большевик, хүдэлмэрилэгшэн Н. Островскиин нүхэр Иннокентий Феденев оророжо ..., «Булад яажа хатуужааб» гэhэн • романиинь ...hаа харуулба. Тиин ...hоо номер бүхэндэ нохэблэгдэжэ захалба. ...жэрэй, журналай редакци үниинэй бэдэржэ, хүлеэhэн угаа хэрэгтэй зохёол одоол асарагдаа бшуу. Үшөө hанахадам, энэ гайхамшагта романда зорюулагдан уншагшадай конференцинуудтэ бултадаа хабаадалсаа hэмди.

Манай ороной залуушуул, ...уншагшадай үшөө абяа... байхада, романиинь унш..., бүхы сэдьхэлhээ hайшаагдаа. геройнуудтань ...hанаа мэдүүлбэ. Үшөө ... юумэн тон hонирхол... Романайнь журналда ...дээгүй байхадань, газетнууд ...ыень булаалдахаhаа ... абаад, Шепетовкын комсомольско ячейкэнүүд ... табан час тухай ама... уншажа, хөөрэлдөө ... байгаа. Тэрэшэлэн ню... багшанарай техникум... зохёолыень зүбшэлhэн ...

«Молодая гвардия» гэжэ журналда 1932 онhоо хойшо ...hон зарим бэшэгүүдые ...ахада, Н. Островскиин ... хүн бүхэнэй эгээ дүтын ... шэнги болоно. 1934 ... хоёр мянганhаа ... бэшэгүүд ороhон юм. ... 1935 оной эхеэр ... мянганhаа үлүүтэй бэ... редакцида ороо бэлэй. ... бэшэгүүдэйнь 300-... жинирэй уншагшад... бэшэдынь комсомолой, сэрэгэй болон хүдэлмэришэнэй коллективүүдhээ ороhон байна бшуу.

Угайдхадаа бидэнэр, уран зохёолшод ба журналистнууд, уншагшадай иимэ олоороо хүхилдэхэ, баясахада гайхалдаа hэмди. Гайхаhаншье, баясаhаншье байнабди. Юуб гэхэдэ, тэрэ ном гансашье халуунаар уггуулаа бэшэ, харин хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэлдэ ошотомо hайхан дүлэ бадаруулна.

Нэгэ бэшэг дурдая:

«Николай, дүүтэн! Шиниин танихагүй Краснодарска депогой слесарь бэшэнэ. Үглөөнэй табан час болоод байна. Бүхэли hүни соо соромшье гэжэ унтангүй шинии Павка тухай hонирхон уншааб. Би тэрээндэ үнэн зүрхэнhөө дурлааб. Харин Павкын дайсадые үлөөнгүй гуурhаараа хадхааб. Журнал үнэхөөрөөшье hэрхиитэрээ нүхэлэгдөө. Яажа библиотекэдэ тушаажа үгэхэбиб гэжэ сэдьхэлээ зобожо hуунаб?!»

Үшөө нэгэ бэшэг:

«Байлдаанай нэгэ таhалдахатай адли харан гэhээш, номоо уншажа байхал даа... Сэрэгшэд намайе амар hуулганагүй. Нэгэ дахин, хоёрдохёо, гурбадахяа уншахабди гэжэ тэдэнэр хэлэнэ. Иимэ уншагшадые түрүүшынхеэ хаража байнаб...».

Эгээл эндэ, олон тоото уншагшад соо, номойнь хуби заяан эхиеэ абаhан байна. Гушаад онуудай хахадаар энэ ном хоёр миллион хэhэгтэйгээр, тиихэдэ табяад онуудай хахадаар — 5 миллион, жараад онуудай хахадаар — 10 миллион хэhэгтэйгээр тараhан юм...

«Булад яажа хатуужааб» гэжэ романай манай орон дотор, мүн хилын саана тиимэ ехэ алдар суутай байhаниинь ямар нюусатайб? Энэ повесть (Н. Островский өөрөө энэ романаа повесть гэжэ тон юрэнхыгөөр нэрлээ hэн) дотороо өөрынгөө үе сагые — революцие, граждан дайе, социалис байдал зохёолгые үнэншэмэ хурсаар зураглан харуулаа бшуу. Энэ ном болбол хүнэй ухаан мэдэрэлые нэгэ шэглэлтэй болгон, коммунис үзэл бодолой ашаг нүлөөе бүри хүсэтэй болгоно. Павел Корчагин гансаардаhан герой бэшэ, тэрэниие ямаршьегүй илаад, ажабайдалай газаа талада хаяха бэшэ. Харин Павел Корчагин эгэршэгүй хүсэтэй ангиин хүбүүн, тэрэнэй hайхан хэрэгэй түлөө ами бэеэ хайрлангүй тэмсэжэ, ажаллажа ябана бшуу.

Павел Корчагинай, мүн нүхэдэйнь - туhамаршадайнь гэрэлтэ hайхан образ дотор онсо гайхамаар юумэн үгы. «Би иимэ баатаршалга хэжэ шадахагүйб, одоо хэгдэхэгүй юумэн гээшэ. Юрын хүнэй хэжэ бирахагүй юумэн тухай хэлэгдэнэ» гэжэ манай залуушуул хэлэхэгүй байха. Ушар юуб гэхэдэ, Павел Корчагинай хэhэн хэрэгүүдтэ үнэншэмөөр, одоо худал юумэн үгы. Иимэ юумэн байхаhаа гадна, хэгдэхэшье ёhотой байгаа ха юм. Павел Корчагинда жэжэ, боро юрьезнэй, hонигүй хэрэг гэжэ байгаагүй, харин ямаршье хэрэг арад зоной хэрэглэмжэдэ туhатай байгаа hаа, тон өөрын, аргагүй шухала хэрэг дээрэ төологдодог байгаа. Хэрэг бүхэндэ бүхы сэдьхэлээрэ шунахайран оролсожо, бүхы бэлиг шадабаряа, залуу наhанай оюун бодолые зорюулдаг байгаа ха юм. Тиимэhээ Павел Корчагин манай ороной залуушуулай hажааха үльгэр жэшээ боложо, үнэн хэрэгэй түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэжэ ябахые уряална гээшэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхинhээ эсэс хүрэтэр Павел Корчагин совет сэрэгшэдтэй зэргэшээн алхалсажа, Эсэгэ ороноо хамгаалалсаа. Харин Байгал-Амарай түмэр харгы барилсахаа ороной зүг бүхэнhөө ошоhон залуу барилгашадай, Тюмениин нефть абагшадай, үндэр баян үргаса хуряажа абахаа тэмсэгшэдэй мүрысөөндэ Корчагинай бадарган носооhон дүлэн яахын аргагүй бии.

Дэлхэйн олон арадуудай хэлэн дээрэ оршуулагдажа гараhан «Булад яажа хатуужааб». «Шуурган дундуур түрөөшэд» гэжэ романуудынь совет болон хилын гадаадахи уншагшадай замайнь одо мүшэн мэтэ гэрэлтэжэ байхал.

Гайхамшагта француз уран зохёолшо Ромен Роллантай нэгэтэ Парижда уулзахадам, Николай Островский тухай «Бадаран носожо байдаг дүлэн мүн!» гэжэ хэлээ hэн. Сэсэ мэргэн, поё hайхан үгэнүүд гээшэ... (АПН).

ҮЕ САГАЙ ГУУРhААР...

Николай Островский Павел Корчагин хоёрые нэгэ хүн шэнгеэр hанадагбди. Нэгэниинь мандал адли хүн. Нүгөөдэнь уран зохёолой герой. Теэд эдэнэр манай ухаан бодол, зүрхэ сэдьхэл соо хэтын хэтэдэ мүнхэлhэн хүн түрэлтэнэй мүхэшэгүй зоригой, заларшагүй этигэл найдабарин hайхан гэрэл мэтээр hанагдана...

Түрүүшын табан жэлнүүдэй эршэтэ жэлнүүд... Турксиб, Комсомольск-на-Амуре, Магнитогорск, Днепрогэс Павел Корчагин барилсаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ фашист булимтарагшадые hамна сохилсоо. Павел Корчагин совет арадтай хамта коммунизм байгуулалсана...

hанаад үзэхэдэ, Островскиин герой номой хуудаhанууд дээрэhээ бодото ажабайдал руу батаар алхалан ороод, хэдэн үе сагай зондо дурлагдаа, тэдэнэрэй эгээл дүтын туhалагша болоо.

Гэхэтэй хамта, гансашье манай орон соо бэшэ, мүн бүхы дэлхэй дээрэ Николай Островскиин роман мэдээжэ болоо. Эрхэ сүлөөгөө эрэлхэг зоригтойгоор хамгаалhан Вьетнам арад Павел Корчагинай гэрэлтэ образые гүн сээжэ соогоо хадагалжа, хархис дайсанаа бута сохёо ха юм.

«Булад яажа хатуужааб?»... Энэ ном манай совет ороной, совет арадай ямар хүндэ бэрхэшээл дабажа хатуужаhаниинь харуулна. Тиихэдээ гансал шэн зоригто тэмсэл соогуур дабагдашагүй «булад» хүн хатуужан болбосордог гэжэ ойлгонобди.

Эдэ бүгэдые дурдаад байхадаа, эрхэ сүлөөгэйнгөө, арад зонойнгоо жаргалай түлөө тэмсэhэн, тэмсэжэ байhан, тэмсэхэ хэдэн миллион мэдээжэ, мэдээжэшье бэшэ геройнуудай юрэнхы образ Павел Корчагинай болоно гэжэ хэлэхээр гээд hанагдана.

«Молодой коммунист» журналай 1974 оной 7-дохи, 8-дахи номернуудта журналист Александр Шамаро «Булад яажа хатуужааб» гэhэн романаар аяншалга» гэжэ очерк гаргаhан байна. Энэнь Николай Островскиин түрэhөөр 70 жэлэй алдарта ойдо зорюулагданхай.

Аяншалгаяа Москва хотоhоо эхилээд, Шепетовка, Боярка, Киев, Новороссийск хотонуудаар үргэлжэлүүлнэ. Тиихэдээ уншагшадые роман соо харуулагдаhан газарнуудтай танилсуулна, тэндэ үнэн дээрээ болоhон юумэнүүдые романай үйлэ байдалтай жэшэнэ.

Энэ очерк уншаад байхадаа, Островскиин романай ажабайдалhаа үндэhэтэй байhаниие бүришье элеэр ойлгонобди. Юуб гэхэдэ, үнэн болоhон, уран зохёол соо зураглагдаhан байдал бэе бэеэhээ таhаршагүй нягта холбоотой болоод, хүн зоной ухаан бодолдо илгаагүй үнэн мэтээр hанагдана. Мүн Павел Корчагин тухай элдэб хүнүүдэй хэлэhэн hанал бодол, тус номой удха шанарые, нүлөө үүргые тон элеэр харуулна гэжэ сэхэ хэлэлтэй.

Петр Дьяков, тракторист. (Островскиин номые үшөө 30-аад онуудта уншаа hэм. Тэрэ сагhаа хойшо Павел Корчагин минии наhанаймни нүхэр болонхой).

Михаил Луконин, барилгашан. (Павка Корчагин намда тон дүтэ. Хэрбээ манай бригадада хүдэлдэг hаань, комсоргоор hунгаха hэмди).

Владимир Чивилихин, Ленинскэ комсомолой шангай лауреат, уран зохёолшо. «Николай Островский болоод тэрэнэй Павел Корчагин — юрэ бусын геройнууд. Ошоhон үе саг соогоо үлэhэн аад, мүнөө сагта амиды, ерээдүйдэшье амиды байха»...

Зүб лэ даа. Корчагинай нэрээр нэрлэгдэhэн студентнэрэй барилгын отрядууд, комсомол-залуушуулай коллективүүд манай орон соо ямар олон гээшэб! «Корчагинцууд» гэhэн нэрэ ямар хүндэтэй болонхой гээшэб! Павел Корчагин олохон коллективүүдэй хүндэтэ гэшүүнээр hунгагданхай ха юм.

Харин хоридохи зуун жэлэй агуу барилга БАМ дээрэ хүдэлжэ байhан зонтой хамта Павел Корчагин алхална. Энэл бэшэ гү арадай дурасхаал, арадай дурлал?!

«Булад яажаа хатуужааб» гэhэн романай бэшэгдэhэнhээ хойшо дүшөөд жэл үнгэрбэ. Энэ үе соо тус романай геройнууд хэдэн уран hайханай фильмнүүд соо, манай ороной олон тоото театрнуудай сценэнүүд дээрэ хэдэн зуугаад миллион зондо харуулагдаа. Теэд арад зон Островскиин номоор hонирхоhон, тэрэниие уншаhан зандаа. Шэнэ үеын хүбүүд, басагад энэ номтой танилсана. Үшөө хэды үеын зон Павел Корчагиниие өөрынгөө эрхим нүхэр гэжэ тоолохоб?!

Николай Островскиин роман дэлхэй дээрэ мэдээжэ болоо гээ hэмди. Тиихэдээ энэ ном хэды хэлэн дээрэ оршуулагдаа хаб? Тоб гэмээр харюусаха аргагүйл хаш. Манайшье түрэлхи буряад хэлэн дээрэ энэ роман оршуулагданхай. Бабасан Абидуев үшөө 1938—1940 онуудта тус зохёолые уран хурсаар оршуулжа, ном болгон гаргаа hэн.

Харин манай нютагай хүбүүн Александр Итыгилов «Булад яажа хатуужааб» гэhэн олон серитэй телефильм буулгалсажа, ВЛКСМ-эй шангай лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Павел Корчагин сагтай сут алхална. Николай Островскиин романай үргэлжэлэл үе сагай гуурhаар бэшэгдэнэ...

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

ЗОРИГТОЙ ХҮН СУХАРИДАГГҮЙ

Николай Островский... ...да шэнгэхэгүй. галда ...гүй, үхэлдэ диилдэхэ... булад хатуу зоригой ... болоhон нэрэ. Тэрэ... зохёолнууд — «Булад яажа хатуужааб». «Шуурган дундуур түрөөшэд» гэжэ романуудынь хэды үеын хүнүүдые хүмүүжүүлээб!

Минии үетэн «Булад яажа хатуужааб» гэhэн романиие ...лжо ябадаг байhан. Улаан-Үдын педучилищида ...жа байхадаа, бидэ тэрэ ...най бүхэли бүлэгүүдые ...дэг hэмди. «Хүнэй ... үнэтэй юумэн — ами ... Тэрэ хадаа хүндэ ... дахин үгтэдэг, тии... жэжэхэн ахир ябан ...гаа түлөө эшэжэ зо... ...уйн тула, хүн түрэл... сүлөөлхын түлөө бү... ...аа, бүхы хүсэеэ ... гэжэ үхэхэдөө хэлэ... тула hайнаар ажаhууха ёhотой» гэжэ Павка Корчагинай хэлэhэн оньhон хурса үгэнүүд эдир комсомолшуудай ажабайдалай hургаал боложо үгэдэг.

Би мүнөө дунда hургуулида литература заанаб. Тиихэдээ мүнөөнэй эдиршүүл Павел Корчагиниие бидэнэр шэнги дүтөөр hананана ха гү, тэрэнэй гэрэлтэ образ арбадахи классайхидай hанал бодолые хүдэлгэнэ ха гү, гэжэ ехэл хёрхоор, hанаа зобонгёор ажагладагби. Зүгөөр минии hанаа зоболгон дэмы гэжэ мэдэхэдээ, үнэн зүрхэнhөө баярладагби. Павел Корчагинай образ мүнөөнэй эдиршүүлэй сэдьхэлые урдынхи мэтээр хүдэлгэдэг, гайхал, омогорхол түрүүлдэг лэ!

Зүб даа! Хүн түрэлтэнэй уран зохёолтой болоhонhоо хойшо хэды олон ном бэшэгдээб, тингээд хэды олон хүнэй образууд харуулагдааб даа. Теэд үсөөхэн образууд хүнэй сэдьхэлдэ шэнгэжэ, эгээл дүтынь нүхэр мэтээр hанагдадаг шуу.

Николай Островскиин станционно буфедтэ хүдэлжэ, энэ тэрэ этэгээдүүдтэ нэhалуулжа, этэрүүлжэ ябахада, Фёдор Жухрайтай уулзажа, тэмсэлшын үргэн замда гарахада, залуухан совет оронойнгоо дайсадые бута сохилсохо үедэ, түйлай хүшэр сагта ажахыгаа бодхоолсоходо, минии үеын хүнүүд дэлхэй дээрэ үшөө түрөөдүй байгаа. Үбшэндэ зоболондо баригдаашье hаа, тэрээндээ булигдажа, зоригоо хухарангүй, ном бэшэжэ, олон тоото уншагшадые Павелтаяа танилсуулаад, үшөө Андрий Птахые бэлэглээд, наhа барахадань, минии үеын хүнүүд, нэгэн гэбэл, бишыханууд, үгы гэбэл үлгыдэ хэбтээ.

Гэбэшье бидэ Николай Островскиие үнинэй мэдэхэ, тэрээнтэй танил байhан шэнгеэр hанадагби. Мүнөөнэйшье эдир үетэнэй сэдьхэлдэ тиимэ мэдэрэл байдаг хэбэртэй агша.

Николай Островскиие имагтал совет уншагшад мэдэдэг бэшэ. Дэлхэйн олон үндэhэтэнэй хэлэн дээрэ тэрэнэй зохёол оршуулагдажа, хэдэн миллион хэhэгээр хэблэгдэнхэй. Павел Корчагинай образ Кубын революционернуудтэ, Вьетнамай баатарнуудта жэшээ боложо үгэдэг байгаа.

Зүб даа. Зоригтой хүн ямаршье бэрхэшээлэй урда сухаридаггүй, сухариха ёhогүй гэжэ тэрэнэй жэшээ харуулна ха юм.

Е. МИХАХАНОВА,
Баргажанай адагай дунда hургуулиин багша.

ХИЛЫН СААНАhАА

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

ХАНИ БАРИСААНАЙ, АХА ДҮҮ ЁhОНОЙ АЯНШАЛГА

Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь Янош Кадар түрүүтэй Венгриин Арадай Республикын партийно-правительственна делегациин хани ёhоной албанай хэрэгээр Москва ерэлгэдэ дэлхэйн хэблэл ехэ анхарал хандуулна.

Кремлиин Ехэ ордон соо сентябриин 25-да болоhон обедэй үеэр КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадарай хэлэhэн үгэнүүдые дэлхэйн хэблэл тодорхойгоор найруулан тунхаглаха зуураа, ингэжэ тэмдэглэнэ: эдэ үгэнүүд Советскэ Союзай ба Венгриин Арадай Республикын хоорондохи халуун хани барисаанай, нягта харилсаа холбооной саашадаа улам бэхижэжэ байhанай гэршэ болоно.

БУДАПЕШТ. ВНР-эй партийно-правительственна делегациин Москвада имагтал хани халуун, баяр ёhололой оршон байдалда угтагдаhые Венгриин хэблэл тусхайлан тэмдэглэнэ.

ВАРШАВА. «Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин интернациональна ёhоной политикые Советскэ Союз үндэрөөр сэгнэнэ», «Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай нягта харилсаа холбоон уласхоорондын удха шанартай», «Амгалан байдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ забhарлалга байха ёhогүй» гэhэн гаршагуудтайгаар, Венгриин — партийно-правительственна делегациин хүндэлэлдэ зорюулагдаhан обедэй үеэр КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгые дэлгэрэнгыгээр найруулан тунхаглаба.

СОФИ. Болгариин газетэнүүд ВНР-эй партийно-правительственна делегациин Москвада ерээд байhан тухай материалнуудые «Түгэлдэр хүсэнэй барагдашагүй булаг», «Бата хани барисаан», «Аха дүү ёhоной харилсаа холбоон улам гүнзэгырнэ» гэhэн гаршагуудтайгаар түрүүшынгээ хуудаhануудта толилно, нүхэд Л. И. Брежневэй, Я. Кадарай хэлэhэн үгэнүүдые дэлгэрэнгыгээр найруулан тунхаглана.

БЕРЛИН. «КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев үгэ хэлэхэдээ, социалис гүрэнүүдэй харилсаа холбооной саашадаа хүгжэхэ ехэ арга боломжонуудтай байhые онсолон тэмдэглээ. «Уласхоорондын асуудалнуудаар социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай түйлаhан амжалтанууд манай оронуудта, бүгэдэ нииитын эб найрамдалай хэрэгтэ ашатай туhатай байха гээд тэмдэглэбэ», — гэжэ «Нойес Дойчланд» бэшэнэ.

ПРАГА. Чехословакиин бүхы газетэнүүд ВНР-эй партийно-правительственна делегациин хани ёhоной албанай хэрэгээр СССР-тэ ерэлгэдэ ехэ анхарал хандуулна. Кремль соо эмхидхэгдэhэн обедэй үеэр Л. И. Брежневэй, Я. Кадарай хэлэhэн үгэнүүдые дэлгэрэнгыгээр найруулан тунхаглана.

НЬЮ-ЙОРК. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэ Американ информационно агентствэнүүдэй, газетэнүүдэй, радио ба телевидениин гол анхарал татажа байhаар.

Совет-американ харилсаанай hайжаржа байhые СССР-тэ үндэрөөр сэгнэнэ, hүүлэй жэлнүүдтэ хоёр талаhаа ородолго хүсэлэлгын гаргагдаhанай ашаар иимэ хубилалта болоо гэжэ Ассошиэйтед Пресс агентство тусхайлан тэмдэглээ. СССР США хоёрой хоорондын харилсаае саашадань хүгжөөхэ хараа бодолые би өөрөө. минии толгойлдог правительство саашадаа баримталжа үргэлжэлхэ hанамжатай гэhэн президент Дж. Фордын мэдүүлгые ханангяар угтааб гэhыень Л. И. Брежневэй үгэ доторhоо тусхайлан абажа тунхаглаба.

(ТАСС).

РАНГУН

Яаралтай хэмжээнүүд абтажа байна

ТАСС

Бирмэдэ hүүлэй 80 жэлэй турша соо үзэгдөөгүй ехэ үер боложо, ороной экономикодо ехэ гарза хохидол ушаруулба. Хэдэн гол мүрэнүүд hабаhаа гаража, олон районууд уhанда абтаа. Олон hуурин тосхонууд уhан доро орошоо. Хэдэн арбаад мянган хүн орохо гэргүй үлэбэ. Олон районуудай харгынууд hандаагдаhан, хүүргэнүүд эбдэгдэhэн, хэлхеэ холбоон таhалагдаhан байна. Эндэхи правительство үерэй хойшолонгуудые усадхахын тула яаралтай хэмжээнүүдые абана. Үерhөө хохидоhон районуудта тарилга хэхынь тула таряашадта урьhа зээлээр хүрэнгэ үгэхэ гэжэ шиидхэгдээ.

ПРАГА

В Ф П дэмжэнэ

ТАСС

Палестинэ тухай асуудалые ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXIX сессиин зүблэхэ зүйлдэ оруулха тухай араб оронуудай, дэлхэйн бусад олон оронуудай зүб эрилтые Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федераци дэмжэнэ гэжэ эндэ тунхаглагдаhан мэдүүлгэ доторнь хэлэгдэнэ.

ЛИССАБОН

Португалиин премьер-министрэй мэдүүлгэ

ТАСС

Фашизмда эсэргүү апрелиин 25-най восстаниин hүүлээр Португалиин арад зоной эмхидхэн байгуулhан демократическа эмхи зургаанууды Португалиин зэбсэгтэ хүсэнүүд, правительствын премьер-министр Васку Гонсалвиш мэдүүлбэ.

Манай правительство урда тээнь баталагдаhан уласхоорондын бүхы хэлсээнүүдые сахиха. НАТО тушаа хэлэбэл, баримталан бэелүүлхэ хараа бодолоо португаль арад хожом тодорхойлхо байха, — гэжэ тэрэ тусхайлан тэмдэглээ.

БУЭНОС АЙРЕС

Сэрэгэй сүүдэй шиидхэбэринүүд

ТАСС

Арадай нэгэдэлэй тала баригшадые — Чилиин ВВС-эй хэдэн алба хаагшад, политическэ ажал ябуулагшадые хахад жэлэй турша соо сүүдлэжэ үргэлжэлhэн хорото ябуулга Чилидэ hаяхан дүүрэбэ. 1973 оной сентябрьда фашис урбалтын болохо үеэр Сальвадор Альендиин хуулита правительствада үнэн зандаа үлэhэнэйнь түлөө тэдэниие «урбалта хээ», «хорото үгэсэлгэ эмхидхээ» гэжэ сэрэгэй хунта шал тэнэгээр гэмнэhэн байна. Сэрэгэй хунтын томилhон судьи «эсэсэй шиидхэбэри» гаргаа. Тэрэнэйнь үндэhөөр, 61 хүн удаан болзороор түрмэдэ хаагдаха болобо. Нэрлэн хэлэбэл, Чилиин парламентын сенатор байhан, социалис партиин мэдээжэ ажал ябуулагша Эрик Шнаке 25 жэлээр сүлөөгөө хаhагдаа. Авиациин генерал Серхио Поблете Гарсес арбан жэлээр оронhоо сүлэгдэбэ.

Патриодуудые үгы хэхэ гэhэн сэрэгэй хархис этэгээдүүдэй hанаашалга дэлхэйн олоннитын эрид шанга буруушаалай нүлөөн доро буруу hүрэбэ. Дүрбэн хүниие саазалха hанаатай байhан аад, гушан жэлэй болзороор түрмэдэ хааха гэhэн шиидхэбэреэр hэлгэхэ баатай болоо.

САН-ХОСЕ

Ехэ hалхи шуурганай уршагта хойшолонгууд

ТАСС

Түбэй Америкын Гондурас гэжэ багахан республика ехэ уршаг түбэгтэ ороод байна. Ушарынь юуб гэбэл, ехэ hалхи шуурганай болоhонhоо уламжалан, хэдэн мянгаад хүн үхэhэн, олон арбаад hуурин тосхон hандаран hалаhан байна. hандарhан ажахые hэргээхын тула арба гаран жэл хэрэгтэй байна гэжэ экспертнүүд тоолон гаргаа.

Орон дотор онсо байдал соносхогдоо гэжэ Гондурасай правительство мэдээсэбэ. Хүн зониие аршалан абарха хэмжээнүүд абтана. Энэ түбиин хэдэ хэдэн оронууд эм дом, хоолой зүйлнүүдые Гондурасай ниислэл хотодо эльгээнэ. Латиин Америкын оронуудhаа, эдэнэй дунда Кубаhаа ерэhэн врачнууд хохидогшодто туhа хүргэнэ.

ВАШИНГТОН

Бэень муудаба

ТАСС

Тромбофлебит үбшэнэйнь hэдэрhэнhээ уламжалан госпитальдо ороhон, США-гай урдын президент Р. Никсонэй бэень муудаба гээд Никсониие эмшэлдэг врач Дж. Лангрен Калифорни штадтахи Лонг-Бичтэ мэдүүлhэн байна. Агсан президент эндэхи мемориальна госпитальдо аргалуулжа байнхай.

Никсонэй баруун талын уушхандахи hудаhан хаагдаа гэжэ Лангрен мэдээсэбэ.

Айл бүхэндэ — газетэ, журнал!

СЭРЭГЭЙ ХЭБЛЭЛЭЙ МАНЛАЙ

Дайнай үедэ сэрэгшэдэй дунда балга уhан, шэмхэ тамхи, шэнэ газетэ эгээл үнэтэйгөөр сэгнэгдэдэг байгаа гэдэг. Тэрэ сагhаа хойшо ажабайдалнай нилээд хубилжа, сэрэгшэдэй байдал тад ондоо болоо. Теэд сэрэгшэд хэдэн арбаад жэлэй саада тээхидэ адли газетэ, журнал баяртайгаар угтадаг зандаа.

50 жэлэй хугасаа соо «Красная Звезда» газетэ түрэл ороной ажалшадай амжалтанууд, Совет гүрэнэй ленинскэ гадаадын политика, сэрэгшэдэй дайшалхы шадабари, тэдэнэй баатаршалга, илалтанууд тухай бэшэнэ. Тиихэдээ үдэр бүри шэнэ hорэл ондо морин сэрэгшэдэй hорилго тухай мэдээсэhэн байха юм. Хорин жэлэй үнгэрөөд байхада — 1944 ондо фашис этэгээдүүдые фронтнууд дээрэ үй бута сохиhон тухай, үшөө хорин жэл болоhон хойно — совет атомоходуудай бүмбэрсэг дэлхэйе тойроhон тухай тодорхойгоор бэшэhэн байгаа. Ондо ондоо жэлнүүдэй номернуудые анхаралтайгаар уншабал, газетэ Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй алдарта түүхые уран хурсаар зураглан бэшэнэ гэжэ ойлгогдохо. Эндэ Халхын-Гол, Москва, Сталинград шадархи хатуу шанга байлдаан тухай, Илалтын парад, түрүүшын ракетын ниигазетын хэды олон зондо хэрэгтэй, туhатай, хүндэтэй байhыень гэршэлнэ бшуу.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ мэдээжэ уран зохёолшод К. Симонов, М. Шолохов, А. Толстой, И. Эренбург, Вс. Вишневский болон бусад газетын хуудаhануудта өөhэдынгөө гүнзэгы удхатай публицистикэ толилуулжа, фашистнуудые үй бута сохихо хэрэгтэ совет сэрэгшэдые уряалдаг байгаа. Мүнөөшье эндэ мэдээжэ олон уран зохёолшод, журналистнууд өөhэдынгөө зохёолнуудые толилдог байhан зандаа.

«Красная Звезда» газетэhээ хүн бүхэн өөрынгөө hонирхолтой материалнууд, энэ газетэдэ гарана. Энэньшье зүб. Юуб гэхэдэ, коммунизмын байгуулгын алхам түргэдэжэ, амгалан байдал хамгаалагшадай зорилго сагай эрилтэтэй адли харюусалгатайшье, орёошье болоно бшуу.

«Красная Звезда» газетын үни урданай хэдэн номер абажа харабал, сагай ябаса, болоhон хубилалтанууд тодоор ойлгогдохо. 1924 ондо эмхидхэгдэhэн энэ газетэ тэдэлгэ, мүнөөнэй стратегическэ ракетэнүүдэй туршалганууд тухай бэшэгдэhэн байдаг.

«Красная Звезда» газетые Совет Арми ба флодто уншахаhаа гадна, фабрика, заводуудта, колхоз, совхозуудта, барилгын талмай дээрэ, hургуулинууд ба институтта hонирхон уншадаг байна. Энэ газетэ дайшалхы дүрбэн орденоор шагнагданхай, үдэр бүри 2 миллион 700 мянган хэhэгээр хэблэгдэнэ. Энэ ушар hон юумэе уншадаг гээшэ. Шэнэ зэбсэгүүд, харин гүрэнэй арминууд, Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы ба политическэ бэлдэлгэ тухай, империализмын блогууд тухай hонирхон уншамаар материалнуудые командирнууд олохо. Албанда мөрдохоёо бэлдэжэ байгаа залуу хүбүүд сэрэгшэдэй ажабайдалтай, hуралсалтай танилсаха.

Гансал Совет Армиин, Флодой байгуулга тухай, сэрэгшэдэй hуралсал ба ажабайдал, дайнай ветеранууд тушаа «Красная Звезда» газетэ бэшэдэг гэжэ ойлгожо болохогүй. Тус газетэдэ манай орон дотор коммунизм байгуулгын шухала асуудалнуудаар, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй, уласхоорондын байдалай асуудалаар, мүн мүнөө үеын эрдэм ба техникын хурдан түргэн хүгжэлтэ тухай хужарлан уншамаар материалнууд толилогдожо, олон тоото уншагшадай анхарал татажа байдаг юм.

Эхэ оронойнгоо ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаха, коммунизм байгуулха ба тэрэниие хамгаалха хэрэгтэ уншагшадаа бэлдэхэ гол шухала зорилгонууд совет сэрэгэй хэблэлэй манлай болохо «Красная Звезда» газетын үмэнэ табигданхай.

А. ЗОЛОТАРЕВ,
«Красная Звезда» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

САЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

ШЭНЭ ОПЕРО ТАБИГДАХАНЬ

Буряадай түрүүшын дүлэтэ революционер Цыремпил Ранжуровай тухэл шэнжэ бэлигтэ композитор Бау Ямпиловай дура татадаг, томо зохёол бэшэхэ гэһэн бодол түрүүлдэг байгаа. Үнэхөөрөөшье, ялас гэһэн эли тодо энэ образдо композиторай саг соогоо хандаһаниинь һайшаалтай, Буряад орон дотор, мүн тэрээнһээ холо саагуур Цыремпил Ранжуров тухай ирагуу хүгжэмэй аялга зэдэлхэл ёһоороо зэдэлхэнь гээшэ.

Алексей Максимович Горький ингэжэ тон зүб хэлээ һэн: «Ороной зүг бүхэнһөө — зырян, буряад, чуваш болон мариецүүд ерээдүйн оюун бэлигтэ хүгжэмшэдэй ирагуу гоё аялга дуу зэдэлүүлхэдэнь һабагша таталсаха байна бшуу». Бау Базарович Ямпилов буряад арадай дуунай аялгын дээжые ород хүгжэмэй аялгын гол һудаһантай ниилүүлэн, арад зонойнгоо түхэл шэнжые энэ зохёол соогоо харуулжа шадаа гэжэ бидэнэр һананабди. Ингэжэ тэрэ манай олонациональна хүгжэмэй хүгжэлтын ниитэ урасхалда хубитаяа оруулба гээшэ.

Энэ зүжэгые найруулан табихын тулада Ленинградай Ленинэй орденто оперо, балетэй Академическа бага театрай мэдээжэ режиссер Семен Ильич Лапиров уригдаа.

— Энэ зүжэгые найруулан табихаяа сэдьхэлээ хананга хүлеэн абааб. Юундэб гэхэдэ, Ранжуровай образ намайе зоригжуулна. Ородой түрүүшын революциин үедэхи хатуу шэрүүн 1905 ондо залуу герой сүлэлгэдэ байһан ород революционернүүдтэй сугтаа ёһотой баатаршалга харуулһан байна. Иимэ хүнэй образ бидэнэрые зоригжуулангүй яахаб. Тэрэ үсөөхэн бүлэг зоригтойшуултай сугтаа Хара далайн флот дээрэ болоһон революционно буһалгаанда хабаадалсаһанайнгаа түлөө удаан болзороор түрмэдэ хаагдахаар хэһээгдэһэн арбан табан матросые Акатуйска сүлэлгын түрмэһөө сүлөөлөө гэжэ мүнөө бүгэдэндэ мэдээжэ болонхой. Энээнэйнгээ түлөө Ранжуров өөрөө арбан жэлэй болзортойгоор тэрэл түрмэдөө хаагдаһан байгаа, — гэжэ Семен Ильич хөөрэнэ.

Зүб даа. Имагтал Ранжуров шэнги хүнүүд арадай баатар байжа шадаха ха юм. Тэрэ түрмэһөө зугадаһан, шархатаһан байгаа. Тэрэ революциин үнэн зүб хэрэгэй илан мандаха байһанда этигэн найдадаг һэн. Тэрэ революци болотор амиды мэндэ ябаа. Дүлэтэ революционер үнэн зүб хэрэгэй түлөө, ажалша хүнүүдэй, аха дүү буряадуудайнгаа зол жаргалай түлөө тэмсээ. Тэрэ буряадуудташье, ородуудташье үнэниие ойлгуулдаг һэн. Имагтал Ранжуров мэтэ баатар хүбүүд, буряад, ород арадуудай хоорондохи хани барисаанай үндэһэ һуури табилсаа.

Национальна шэнэ оперые найруулан табихаяа Ленинградһаа ерэһэн манай айлшан Семен Ильич Лапиров ингэжэ хөөрэнэ:

— Линховоин мэтэ Буряадай бэлигтэ артистнуудтай уулзаһандаа баяртайб. Театрай ахамад дирижёр, шадамар бэрхэ хүгжэмшэн Энн Рейнович Кивило, уран зурааша Александр Иванович Тимин гэгшэдтэй мүн лэ уулзааб. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, эбтэй эетэй коллектив эндэ хүдэлнэ гэжэ мэдээб. Мүнөө бидэнэрэй суг хамта бүтээжэ байһан һайн һайхан хэрэг — Буряадай түрүүшын революционер Цыремпил Ранжуров тухай композитор Бау Ямпиловай бэшэһэн оперно шэнэ зохёол Буряадай болон оронойманай олон түмэн харагшадай дура татаха. Һонирхуулха бээ гэжэ найдамаар.

Агууехэ Октябриин һайндэрэй үдэр энэ оперно театрай сценэ дээрэ табигдаха байна.

Ю. ГУРЫЛЕВ.

БАЙГША оной хоёрдохи кварталда ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Л. А. Нечётовагай хүтэлбэрилдэг Тарбагатайн ой модоной ажахын коллектив түрүү һуури эзэлжэ, дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар абаһан байна. Мүн эдэнэр байгша оной найма һарын дүнгөөр дахинаа шалгаржа, түрүү һуури эзэлээ һэн. Тус коллективтэ өөрынгөө ажалда дурлаһан ойн хүдэлмэрилэгшэд А. Е. Яковлев, К. М. Хромых, И. П. Козлов, Е. М. Бутнев, Г. С. Сучков гэгшэд ойн модо харууһалха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа ябадаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Тарбагатайн ойн ажахын хүдэлмэрилэгшэд (зүүн гарһаа) А. А. Нечетова, И. П. Козлов, К. М. Хромых гэгшэд хөөрэлдэжэ байна.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

«АЛТАН ТАРЯАН» ГЭҺЭН ЗНАЧОГТО ХҮРТЭБЭ

Һурагшадай үйлэдбэриин бригадануудай түрүүшүүлэй Бүхэсоюзна слёт Ставропольско хизаарта үнгэргэгдэбэ. Эдир һаалишад, малшад, газар хахалагшад, таряашад, газар элдүүрилхэ, машинаар үнеэ һааха гэхэ мэтэ элдэб конкурснуудта хабаадалсаба. Манай республикын эдир һурагшад энэ слёдто хабаадалсаһан байна.

Конкурсдо хабаадалсаһан 132 эдиршүүлэй дундаһаа һурагша В. Мункуев (Яруунын аймаг) 20 эрхимүүдэй тоодо оролсожо, түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсаха болоо һэн. М. Назарова (Улаан-Үдын аймаг) газар хахалагша эдиршүүлэй дундаһаа шалгаржа, «Алтан таряан» гэһэн значогто хүртэбэ.

Һурагша Е. Екимова (Мухар-Шэбэрэй аймаг) 54 эдир малшадай мүрысөөндэ хабаадалсажа, эрхимүүдэй тоодо оролсоо. Мүн Н. Мергенова (Улаан-Үдын аймаг) машинаар үнеэ һааха конкурсдо хабаадалсаа. Эдэнэр бултадаа «1974 оной ударник» гэһэн значогоор шагнагдаба. Тиихэдэ Мухар-Шэбэрэй аймагай һурагшадай үйлэдбэриин бригада РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

Бүхэсоюзна слёдто хабаадагшад ехэ юумэ мэдэжэ абаһан, хоорондоо танилсажа, дүтын нүхэд болоһон байха юм.

АЛТАН ОЙ

Буряад хэлэн дээрэ бэшэдэг ахамад журналистнуудай нэгэн Цыбан-Доржи Найданович Дугаров таби наһа гүйсэбэ.

Цыбан-Доржи Найданович 1924 ондо Яруунын аймагай Эгэтэ нютагай малшанай бүлэдэ түрэһэн юм. Нютагайнгаа долоон жэлэй һургуули дүүргээд, Улаан-Үдэ хотодо ерэжэ, фабрично-заводской училищада (ФЗУ) орожо һураһан байгаа. Тэрэнээ дүүргээд, түмэр харгы дээрэ гурбан жэл соо ажаллаа.

1942 ондо сэрэгэй албанда мордожо, Эсэгэ ороноо хамгаалтын Агууехэ дайнда хабаадалсаһан юм. Тиигэхэ зуураа хоёр дахин шархатаһан байгаа. Дайнда ябаха үедөө батальоной комсомолой организациие ударидадаг байһан. Фронт дээрэ эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэһэнэйнгээ түлөө Улаан Одоной орденоор, дайшалхы хэдэн медаляар шагнагданхай.

Сэрэгэй албанһаа табигдажа, 1946 ондо түрэл нютагаа бусаад, аймагай газетын редакцида харюусалгата секретаряар ажаллажа эхилээ. Тэрэ гэһэнһээ хойшо таһалгаряагүй журналистикын хүнгэн бэшэ ажалда хүдэлжэ ябана. Яруунын аймагай газетын редактораар, КПСС-эй райкомой секретаряар удаан саг соо ажаллаа. 1962 онһоо 1971 он болотор «Буряад үнэн» газетын редакцида корреспондентээр, ажалшадай бэшэгүүдэй, совет байгуулалтын таһагуудые даагшаар хүдэлөө.

1971 ондо Цыбан-Доржи Найданович Буряадай журналистнуудай холбооной правлениин харюусалгата секретаряар һунгагдаад, мүнөө болотор тэрэл ажалдаа хүдэлжэ байнхай. Тиигэхэ зуураа республикын журналистнуудай холбооной ажал ябуулгые улам һайжаруулхын тула ехэ оролдолго гаргана. Залуу журналистнуудые хүмүүжүүлхэ, һургаха талаар хододоо оролдожо ябадаг байха юм. Даабарита ажалдаа үнэн сэхэ, коммунис ёһоор хандадаг заншалтай.

Хэблэлэй хүдэлмэридэ удаан саг соо ашаг үрэ ехэтэйгээр ажаллаһанайнгаа түлөө Цыбан-Доржи Найданович Дугаров КПСС-эй Буряадай обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба. Аха нүхэрэйнгөө саашанхи ажал хүдэлмэридэ бүри ехэ амжалта, ажабайдалдань зол жаргал хүсэхэ дуран хүрэнэ.

Б. ВАНЧИКОВ,
манай корр.

ШЭНЭ ПАРК

Гүрэнэй байгаалиин парк Чивыркуйска тохойдо бии болгохо гэһэн тогтоол Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаба.

Байгал далайн Хильмэн хушуунай болон Чивыркуйска тохойн гоё һайхан байгаалиие хараадаа абалсан, мүн он жэлнүүдэй үнгэрхэ бүри аяншалагшадай олошордог дээрэһээ республикын ойн ажахын министерство, загаһанай баялиг хамгаалха Байгалай бассейнэй болон агнуури-олзоборилгын управленинүүд эндэ байгаалиин шэнэ парк түхеэрхэ болобо.

Байгал далайн эрьедэ түхеэрэгдэхэ шэнэ паркын проектые «Ленгипрогор» гэжэ Ленинградай гүрэнэй институдай инженернүүд зохёоһон байна.

Манай корр.

ХАЛУУН ХАҺА

Мүнөө партийна гэгээрэлэй сетьдэ ээлжээтэ һуралсалай жэл хаа хаанагүй эхилхэнь. Соёл сурталай хүдэлмэриин мүнөө үедэ гол шухала удхашанартай болоһониинь мэдээжэ юм бээ. Тиимэ дээрэһээ эрдэмтэд түрүү марксистска теори шудалха талаар эрмэлзэл оролдолго гаргаха байна. Мүнөө жэлдэ институтда дүрбэн методологическа семинар, нэгэ кружок эмхидхэгдэбэ. Ажалайнь онсо илгаас харалсан, темэнүүд хубаагданхай. Энээн тухай һаяхан болоһон нээмэл партийна суглаан дээрэ институдай партбюрогой секретарь нүхэр Г. Л. Санжиев элидхэбэ.

Үгэ хэлэһэн нүхэд Ш. Б. Чимитдоржиев, Ц. Н. Дугарнимаев, Д. Б. Балбарова, Э. О. Доболова гэгшэд элидхэл тухай тогтон, ооһэдынгөө һанамжануудые хэлэхэ зуураа, пропагандистска ажал хүдэлмэридэ элдэб янзын арга методүүдые хэрэглэхэ шухала байһан тухай тэмдэглэбэ.

ЗАЛУУ ЭРДЭМТЭДЭЙ БРИГАДА

Бүхэсоюзна удха шанартай комсомол-залуушуулай габшагай барилганууд болохо Сэлэнгын ЦКК болон Галуута-Нуурай ГРЭС-эй ажабайдал, ажал хүдэлмэриие шэнжэлэн үзэхэ зорилготойгоор институтда залуу эрдэмтэдэй бригада байгуулагдаба. Тус бригада Е. Голубев (хүтэлбэрилэгшэнь), А. Тиваненко, С. Бардаханова, Т. Асеева, Д. Балбарова, Г. Дырхеева, Э. Уланов гэгшэдһээ бүридэнэ.

Бригадын гэшүүд хэһэн ажал тухайгаа хэблэлдэ тунхаглажа байха болоно.

Мүн энэ бригадынхид Бүхэсоюзна түүхэтэ барилга болохо БАМ тухай элдэб материал суглуулха байна.

НИИТЫН ЭРДЭМЭЙ ИНСТИТУДТА

МОНГОЛ ЭРДЭМТЭ — МАНАЙ АЙЛШАН

Монголой мэдээжэ эрдэмтэн литература шэнжэлэгшэ Л. Цэнд гэгшэ манай институтда айлшалжа, эрдэмтэдтэй уулзаһан байна. Монгол Наукануудай академиин хэлэ ба литература шэнжэлхэ институдай байгуулга болон ажал хүдэлмэри тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө. Энэ институт хадаа Монголой Арадай революциин һүүлээр тогтоогдоһон эгээл үнинэй институт болоно. Тус институдай хүдэлмэрилэгшэд монгол литературын түүхын хоёрдохи боти түгэсхэхэ байна. Мүн монгол уран зохёолдохи ёһо заншал болон шэнэ үүсхэл тухай ехэ шэнжэлгэ хэгдэнэ. Тиихэдэ литературын олон жанр тухай монографинууд бэшэгдэнэ.

Харюудань литература болон фольклористикын секторые даагша, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат И. А. Ким өөрынгөө институт тухай, хэжэ байһан ажал хүдэлмэри тухайгаа хэлэжэ үгэбэ. Мүн А. И. Уланов, Ш. В. Чимитдоржиев гэгшэд үгэ хэлээ. Үгэ хэлэгшэд монгол, буряад эрдэмтэдэй харилсаа холбооной улам бүри бэхижэжэ байхыень хүсэбэ.

Хүндэтэ айлшанда бэлэг болгон, манай литература шэнжэлэгшэдэй бэшэһэн номууд барюулагдаа.

А. СОДНОМОВ.

740 АВТОМОБИЛЬ

Буркоопсоюзай худалдаа наймаанай баазаар дамжуулагдан, хүдөөгэй ажалшадта ехэ тооной эд бараан эльгээгдэжэ байдаг. Үнгэрһэн найма һарын туршада республикын колхоз, совхозуудай ажалшадта элдэб маркын 740 хүнгэн автомашина наймаалагдаһан байха юм. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэй энэ үетэй сасуулжа үзэхэдэ, 113 машинаар олон болоно. Мүн найма һарын туршада 1250 мотоцикл худалдагдаа гэхэ гү, али энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 42 мотоциклаар үлүү болоһон байба. Тиихэдэ 327 мотороллер, 2788 холодильник, хубсаһа угаадаг 6333 машина болон бусад олон эд хэрэгсэл, радиоприемник, оёдолой машинанууд, телевизор гэхэ мэтэ зүйлнүүд наймаалагдаба.

Дээрэ дурсагдаһан зүйлнүүдые абаха дуратайшуулай зүгһөө үшөөл олон захилнууд абтаһаар. Мүнөө оронойманай заводуудһаа тэдэнэй эльгээгдэхэтэй зэргэ эзэдтэнь дурадхагдаха юм.

Д. КОЛМАКОВ.

Спорт

ТОБШОХОНООР...

☆ ТОЛЬЯТТИ. Эдиршүүлэй дунда дүрэ буляалдалгаар Россиин Федерациин түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн боложо дүүрэбэ. Энэ мүрысөөндэ хабаадалсаһан Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студент Вячеслав Мархаев хоёрдохи һуури эзэлжэ, мүнгэн медальда хүртэбэ.

☆ МИНСК хотодо Олимпиин наадан ай гурба удаа, дэлхэйн долоо дахин чемпион болоһон Александр Медведиин шанда хүртэхын түлөө дүрэ буляалдалгаар уласхоорондын мүрысөөн октябриин 14-дэ эхилхэнь. Мүрысөөндэ үнгэрэгшэ жэлдэ «Буревестнигэй» Центральна Соведэй чемпионууд болоһон манай республикын түлөөлэгшэд спортын мастернууд Олег Алексеев, Валерий Иванов гэгшэд хабаадалсаха юм.

☆ РСФСР-эй хүндэ атлетнүүдэй бэлэдхэл шалгахаар табигдаһан СССР-эй суглуулагдамал командын тренер, РСФСР-эй габьяата тренер А. Т. Иванов Улаан-Үдэ хото ерэнхэй. Холын айлшан манай республикын болон Алас-Дурна зүгэй зонын хото городуудай спортсменүүдэй хэр зэргэ бэеэ бэлдэжэ байһан тухай асуудалаар һонирхобо. Мүн Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура, спортын комитедэй хүндэ атлетикын федерациин хүтэлбэрилэгшэдтэй, судьянартай тусхай семинар үнгэргэһэн байна.

Б. МИРОМАНОВ.

КАРПОВ ТҮРҮҮЛЬ ЭЭР

МОСКВА. Шатараар дэлхэйн чемпионтой наадаха эрхэ олохын тула Анатолий Карпов, Виктор Корчной хоёрой дунда эхилһэн наадан ай зургаадахи уулзалга үнгэргэгдэбэ. 31-дэхи ябадалдаа Корчной шүүгдээ. Тиин Карпов 2:0 тоотойгоор түрүүлжэ ябана.

(ТАСС).

ЭДИР НАТУРАЛИСТНУУД

Эдир натуралистнуудай республиканска станциин кружогойхид энэ зундаа хэһэн ажалайнгаа дүн согсолбо.

Эдир агрохимигүүд гэр байра соохи эрхэ байдалда үгэрсын ургасада утэгжүүлгэ ямар нүлөө үзүүлнэб гэжэ энэ жэлдэ туршалга хэһэн байна. Үшөө март һарада энэ ургамалай түрүүшын ургаса хуряагдаһан юм. Харин тиихэдэ помидор үбэлэй сагта ургажа, эдеэшэжэ захалаа һэн.

Зундаа тариһан газар дээрэһээ огородой эдеэнэй баян ургаса хуряагдаа. Тус станциин тариалан дээрэһээ шэнисын һайн ургаса абтаба. 15 янзын сортын шэнисэ таригдаһан байгаа.

Үрэ жэмэсэй саадай газар дээрэ үхибүүд бүхэли зундаа ажалаа. Тэдэнэр ранеткын, шасарганын, үхэр нюдэнэй баян жэмэс ургуулжа хуряаба. Мүн элдэб үнгын сэсэгүүдые ургуулһан байна.

Улаан-Үдэ хотын һургуулинуудай мянга гаран һурагшад эдир натуралистнуудай станциин кружогто хабаадалсажа, ажалай дүршэл гараа.

П. КАЗАРИНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Мүнөөдэр — Машина бүтээгшэдэй үдэр» — суглуулбари. «Республикын тариалан дээрэ» — хүдөө ажахын шэнжэлэл. Областной партийна эдэбхитэдэй суглаанай тоосоон. СССР-эй оборонын министрэй приказ.

Хоёрдохи хуудаһанда. Областной партийна эдэбхитэдэй суглаанай тоосоон.

Гурбадахи хуудаһанда. Совет-венгер хани барисаанай митинг (эхиниинь 1-дэхи хуудаһанда). «Нэгэ бүлэ соо» — Хойто-Осетиин автономито республикада Октябриин революциин орден барюулга тухай.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Соробхилһон дүлэн» — Н. Островскиин 70 наһанай ойдо зорюулагдаһан АПН-эй материал. Хилын саана. Спорт.

СЭНХИР ЭКРАН

МАШИНА БҮТЭЭГШЭДЭЙ ҮДЭР

Улаан-Үдэ. 10.30 — «Телеграмма» — уран һайханай фильм. 12.00 — Машина бүтээгшэдэй захилаар концерт.

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — «Так или не так» — театрализованно дамжуулга **(үнгэтэ).** 13.40 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!». 14.40 — «Хүгжэмтэ киоск». 15.10 — Мүнөөдэр машина бүтээгшэдэй һайндэр — СССР-эй Госпланай түрүүлэгшын орлогшо, Социалис Ажалай Герой Н. Н. Слюньков үгэ хэлэхэ **(үнгэтэ).** 15.25 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». —**(үнгэтэ).** 16.25 — П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ V уласхоорондын конкурсын лауреат, А. Гаврилов наадаха. 16.45 — «Уласхоорондын һонин». 17.20 — 17.30 — Забһарлалга. 17.30 — «Саженцы» — уран һайханай фильм. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Гандбол (эрэшүүл). Балтикын кубогта хүртэхын түлөө СССР-эй ба ГДР-эй суглуулагдамал команданууд наадаха **(үнгэтэ).** 20.00 — Машина бүтээгшэдэй захилаар концерт. 21.15 — «Уран зохёолшо Николай Островскиин түрэһөөр 70 жэлэй ойе угтуулан». 22.00 — «Ахын һониной дээжэ» — телевизионно документальна фильм **(үнгэтэ).** 22.20 — 22.30 — Забһарлалга. 22.30 — «Гадаадын оронуудһаа Москвада ерэһэн айлшад». 22.45 — «Метель» — уран һайханай фильм **(үнгэтэ).** 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — «Танай һанамжа». **(үнгэтэ).** 01.30 — «Мексиканская калифорния» — телевизионно документальна фильм **(үнгэтэ).** түрүүшынхеэ харуулагдаха.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Сентябриин 30-һаа октябриин 6 болотор

ПОНЕДЕЛЬНИК, 30.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — Ахамад классайхидта «Альтаир» — гэжэ телевидениин клуб. 18.45 — Спортын һонин. 19.00 — Телевизионно һонин (буряадаар). 19.25 — «Мүрысөөн — олонитын хүмүүжүүлхы үүргэ». 20.05 — Концертын программа. 20.35 — «Уласхоорндын шэнжэлэл». 20.55 — «Эхэ ороной автопортрет» — уран зурааашадай выставкэһээ. 21.25 — Соносхол. 21.30 — «Дума про любовь» — телевизионно зүжэг.

ВТОРНИК, 1.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — Үхибүүдтэ зорюулагдаһан мультфильмнүүд харуулагдаха. 19.05 — Телевизионно һонин. 19.25 — «1974 оной ургаса хуряалга» (буряадаар). 19.50 — «Васпуракан» — хүгжэмтэ очерк. 20.05 — «Декабрист Николай Бестужев — уран зурааша». 20.45 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 21.05 — «Расул Гамзатов» — телевизионно фильм. 21.35 — Соносхол. 21.40 — «Чтобы быть счастливым» — телевизионно уран һайханай фильм.

СРЕДА, 2.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 14.35 — «Пионернүүд жагсаалдаа». 15.05 — Һүүлэй һонин. 15.15 — «Артлото» — **(үнгэтэ).** 16.40 — Забһарлалга. 16.40 — «Совесть» — телевизионно уран һайханай фильм (4-дэхи сери).

Улаан-Үдэ. 17.55 — Дамжуулгын программа. 18.00 — Телевизионно һонин.

«Орбита» — 18.20 — Хоккейгээр уласхоорондын уулзалга СССР — Канада (1-дэхи үе), **(үнгэтэ).** 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Хоккейгээр уласхоорондын уулзалга СССР — Канада (2 ба 3 үенүүд). **(үнгэтэ).** 20.50 — Германиин Демократическа Республикын соёл культурын үдэрнүүд. Кремлиин съездын ордонһоо дамжуулга **(үнгэтэ).** 23.20 — 23.30 Забһарлалга. 23.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 24.00 — Футбол. ЦСКА (София) — «Динамо» (Киев). Болгариһаа дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 17.55 — Уласхоорондын конкурсын лауреат Е. Гилельс наадаха.

Улаан-Үдэ. 18.20 — Хронико одной репетиции» — документальна фильм. 19.20 — «Слагаемое успеха».

ЧЕТВЕРГ, 3.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 14.35 — «Искусствын мастернууд — үхибүүдтэ» **(үнгэтэ).** 15.05 — Һүүлэй һонин. 15.15 — «Хонхо» — гэжэ театр» **(үнгэтэ).** 15.30 — Совет дуун — концерт. 16.00 — «Ленинский университет миллионов». «Традиция поколений». Москва хотын партийна организацинуудай залуушуулые хүмүүжүүлхэ талаар дүй дүршэлһөө. 16.30 — 16.40 — Забһарлалга. 16.40 — «Совесть» телевизионно уран һайханай фильм (5-дахи сери). 18.10 — Спортын программа. 1. Футбол ЦСКА (София) — «Динамо» (Киев). (2-дохи тайм). 2. Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Жаргалай дууе хүн зон ойлгохол байха» — дамжуулга. 20.00 — Телевизионно һонин. 20.20 — «Түрүү дүй дүршэл — хүдөө нютагта» — (буряадаар). 20.40 — «Экран» — телевизионно суглуулбари.

«Орбита». 21.35 — «Бессмертие» Николай Островскиин түрэһөөр 70 жэлэй ойдо зорюулагдаһан дамжуулга **(үнгэтэ).** 23.20 — —23.30 — Забһарлалга. 23.30 — «Играй, мой баян». 24.00 «Время» — мэдээсэлэй программа. 00.30 — Хоккейгээр уласхоорондын уулзалга, СССР — Канада **(үнгэтэ).**

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 19.30 — «Танай һанамжа» **(үнгэтэ).** 20.35 — «Усть Илимэй барилга» — телевизионно очерк **(үнгэтэ).** 21.05 — Дэлхэйн арадай уран шадабари **(үнгэтэ).**

ПЯТНИЦА, 4.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 14.35 — Мульгфильмнүүдэй программа **(үнгэтэ).** 15.05 — Һүүлэй һонин. 15.15 — И. Ойст... наадаха **(үнгэтэ).** 15.45 ... «Түсэбтэ табан жэлэй бар... га», «БАМ-ай тайгые ... дэн алхална». 16.30 — 16.... — Забһарлалга. 16.40 ... «Дуун-1974» **(үнгэтэ).** 17.... А. С. Пушкин. «Сцены ... рыцарских времён» — т... визионно зүжэг түрүү... хеэ харуулагдаха (үн... 18.15 — Хоккейгээр ... хоорондын уулзалга. СС... Канада (3-дахи үе). 19.0... «Время» — мэдээсэлэй ... грамма.

Улаан-Үдэ. 19.30 — ... рагшадта «Юнкор» гэжэ ... ногой клуб». 19.55 — Т... визионно һонин. 20.15 ... «1974 оной ургаса ху... га». 20.40 — «Хитад ... маоизмын шүдэрөөр ту... данхай» хөөрэлдөөн. 20.55 ... «Хронико одной репети... — документальна филь...

«Орбита». 22.00 — «У... шулэг», Виктор ... 22.35 РСФСР-эй габь... артист С. Крамаровай ... баадалгатай эстрадна ... грамма, **(үнгэтэ).** 23.20 ... 23.30 — Забһарлалга. 2... — «Хатарай зал» (үн... 24.00 — «Время» — м... сэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАМ...

«Орбита». 19.30 — ... маниин Демократическа ... публикын телевидениин ... грамма. 1. «ГДР мүнөөд... — Хүгжэмтэ програм... «Фролентинер-73» — ... левизионно уран һайха... фильм **(үнгэтэ).**

СУББОТО, 5.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАМ...

Улаан-Үдэ. 12.25 — Д... жуулгын программа. 12... — «Үглөөдэр — багша... һайндэр» (буряадаар).

«Орбита». 13.05 — Һ... лэй һонин. 13.10 — «С... нок телестудида Со... Ажалай Герой К. А. Б... той юнкоррнуудай уул... **(үнгэтэ).** 13.55 — «... нэй почто» — хүгж... программа. 14.25 — «Э... энхэ байдал» — эрдэм ... раалгын программа. 14.5... «Ан амитадай байдал» (... тэ). 15.55 — Эстрадна ... най концерт. Хари гүр... артистнар хабаадал... ГДР-һээ дамжуулга. (ү... тэ). 16.25 — Шатараар д... хэйн түрүү һуури эзэл... түлөө. 16.30 — 16.40 — ... һарлалга. 16.40 — «Д... фуюющий остров» — до... ментальна фильм.

Улаан-Үдэ. 17.15 — «... дание» — уран һайх... фильм. (Грузифильм). 1... — Спортын дамжуу... Забһартань — «И буду ... вечно» — телевизи... очерк. 20.15 — «Ц... үхибүүд» — документ... на фильм. 20.45 — Хү... тэ амаралта.

«Орбита». 20.55 — ... дээсэлэй программа. Г... һээ дамжуулга. 22.30... Концерт. 22.50 — 23.0... Забһарлалга. 23.00 — Х... кейгээр уласхоорондын у... залга. СССР — Канада (... гэтэ).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАМ...

«Орбита». 17.15 — П. ... Чайковскиин «Иоланта» ... оперо Ленинградай Гүр... академическа оперо ба ба... дэй театрай зүжэг (үнг... 19.00 — «Время» мэд... лэй программа. 19.30 — ... робатикаар СССР-эй чем... нат. Ленинградһаа дамж... га **(үнгэтэ).** 20.00 — «М... ва хотын концертын зал... даар».

ВОСКРЕСЕНИ, 6.
БАГШАНАРАЙ ҺАЙН...

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАМ...

«Орбита». 13.05 — Һ... лэй һонин. 13.10 — «Ви... Пух и день забот» — му... фильмнүүд. 13.30 — «С... скэ Союзда алба хэн... 14.30 — «Мүнөөдэр ба... нарай һайндэр». СССР ... гэгээрэлэй министрэй ор... шо М. И. Кондаков ... жуулга хэхэ. 14.35 ... Багшанарта зорюулаг... концерт. 15.25 — «К... гоор аяншалагшадай кл... **(үнгэтэ).** 16.30 — 16.40 Забһарлалга. 16.40 «Азарт» — мультф... **(үнгэтэ).** 16.50 — «До... до понедельника» — ... һайханай фильм. 18.2... Хүгжэмтэ киоск (үнг... 19.00 — «Время» — м... сэлэй программа. 19.3... Акробатикаар СССР-эй ... пионат (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 20.25 — ... Юность наша вечная» ... амаршалгын концерт.

«Орбита». 21.55 — ... маниин Социалис Респу... кын 25 жэлэй ойдо ... лагдаһан баярай суг... Берлинһээ дамжуула... **(үнгэтэ).** 00.30 — Х... гээр уласхоорондын у... га. СССР — Канада. (... — «Время» — мэдэ... программа. 0.2.30 — ... кейн дамжуулгын ур... лэл.

ХОЁРДОХИ ПРОГРА...

Улаан-Үдэ. 13.30 — ... вращение скрипки» — ... һайханай фильм. 15.00 ... «Твой дом на Зем... документальна фильм.

Редакторай орлогшо М. Н. НИМАЕВ

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1974 оной сентябриин 29. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-00581. Заказ № [illegible]